

10. KULTUURIPÄRAND: RAAMATUKOGUD

- **Rahvaraamatukogud**
- **Teadus- ja erialaraamatukogud**
- **Kooliraamatukogud**

Raamatukogude arv: **991 raamatukogu** (2011. a)

Töötajate arv: **2948 inimest** (2011. a)

Tulud: **38,1 mln eurot** (2011. a)

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
LÜHIKOKKUVÕTE	5
10.1. PAKKUMINE	6
10.1.1. Raamatukogude arv, töötajate arv ja tulud-kulud	6
10.1.2. Raamatukogudevaheline laenus, välissuhted	9
10.1.3. Suuremad raamatukogud	10
10.1.4. Alavaldkondade ülevaated	11
10.1.4.1. Rahvaraamatukogud	11
10.1.4.2. Teadus- ja erialaraamatukogud	18
10.1.4.3. Kooliraamatukogud	23
10.2. NÕUDLUS	27
10.3. ORGANISATSIOON JA POLIITIKA	30
10.3.1. Riiklikud toetusmeetmed	30
10.3.2. Organisatsioonid	32
10.3.3. Seosed teiste tegevusvaldkondadega ja loomemajanduse sektoritega	33
10.4. HARIDUS	36
10.5. TUGEVUSED, NÕRKUSED, ARENGUVÕIMALUSED, TAKISTUSED	38
10.6. ARENGUPROGNOOS LÄHIMAKS 3-5 AASTAKS	40
10.7. EKSPERDID JA ÜMARLAUD	41
Lisa 10.1. Rahvaraamatukogud 2012	42
Lisa 10.2. Teadus- ja erialaraamatukogud 2012	48
Lisa 10.3. Kooliraamatukogud 2012.....	51

SISSEJUHATUS

Raamatukogud tegelevad infoteenindusega, pakuvad raamatute, ajakirjanduse, muusika ja filmide (audio- ja videoteavikute ehk auviste¹) laenutamise ja kohapeal kasutamise võimalusi. Lisaks on arvutite kaudu tagatud ligipääs internetile, andmebaasidele, teaduslikule jm teabele, sageli on võimalik kasutada WiFi leviala. Eesti raamatukogud on kaasaegsel tasemel infoasutused.

Raamatukogusid on sõltuvalt tegevuse eesmärgist mitut tüüpi: rahvaraamatukogud, erialaraamatukogud, teadusraamatukogud, kooliraamatukogud, eriline roll on Eesti Rahvusraamatukogul.

Eesti Rahvusraamatukogu on riigi keskne, rahvus- ja parlamendiraamatukogu, tema tööd määratleb Eesti Rahvusraamatukogu seadus. Eesti Rahvusraamatukogu tegevust rahastatakse Kultuuriministeeriumi eelarvest.

Kõige arvukama raamatukogude grupi moodustavad *rahvaraamatukogud*. Rahvaraamatukogude eesmärgiks on Rahvaraamatukogu seaduse (1998) kohaselt elanikele vaba ja piiramatult juurdepääsu tagamine informatsioonile, teadmistele, inimõtte saavutustele ning kultuurile. Raamatukoguteenused on elanikele tasuta kättesaadavad. Rahvaraamatukogud on seaduse kohaselt kohalike omavalitsuse asutused, kuid raamatukogusid toetatakse ka riiklikult, kuna riigi kultuuripoliitika eesmärgiks on tagada vaimse ja materiaalse kultuuripärandi säilimine. Riiklik toetus väljendub rahvaraamatukogude komplekteerimiskulude rahastamises, samuti maakondlike keskraamatukogude koordineeriva tegevuse toetamisel. Raamatukogude tegevus- ja ülalpidamiskulude eest kannavad hoolt kohalikud omavalitsused.

Teadus- ja erialaraamatukogud on erinevate omanike halduses ja finantseerimisel. Selles grupis tõusevad esile ülikoolide raamatukogud, neid rahastatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarvest.

Peaaegu kõigis koolides on olemas *kooliraamatukogud*. Kooliraamatukogud ei ole iseseisvad asutused, vaid kuuluvad koolide koosseisu, nende põhiülesandeks on õppetegevuse varustamine õpikute, töövihikute jm vajalikuga. Lisaks õppekogule on üldjuhul õpilaste ja õpetajate kasutuses nn põhikogu, mis sisaldab ilukirjandust jm teavikuid.

Raamatukogud kuuluvad loomemajanduslikku sfääri mitmest aspektist vaadatuna. Oma *põhitegevuse kaudu* toovad raamatukogud loomeinimeste tegevustulemusi tarbijateni (kirjandus, trükimeedia, vähem muusika, film). Kirjastustele on raamatukogud oluliseks turusegmendiks.

Teiselt poolt korraldavad raamatukogud ise *kultuuriüritusi*, nagu näitusi (kunsti-, foto-, raamatu-, ajaloo-, koduloonäitusi, samuti näitusi raamatukogude endi materjalide põhjal), kohtumisi kirjani-kega, loenguid, seminare, kirjandusfestivale (näiteks Prima Vista Tartus), samuti raamatute tutvustusi ja müüke. Raamatukogude ruume kasutatakse teatrietendusteks, kontsertideks, seminarideks, huviringide jm üritusteks. Nagu üks linnaraamatukogu enda aastaaruandes mainis, on lootusetu aruandevormis summeerida nii aktiivset kultuurielu. Näitused on sageli seotud kirjandusega, lisaks nii harrastajate kui kutseliste kunstnike näitused, käsitöönäitused, lastetööde väljapanekud.

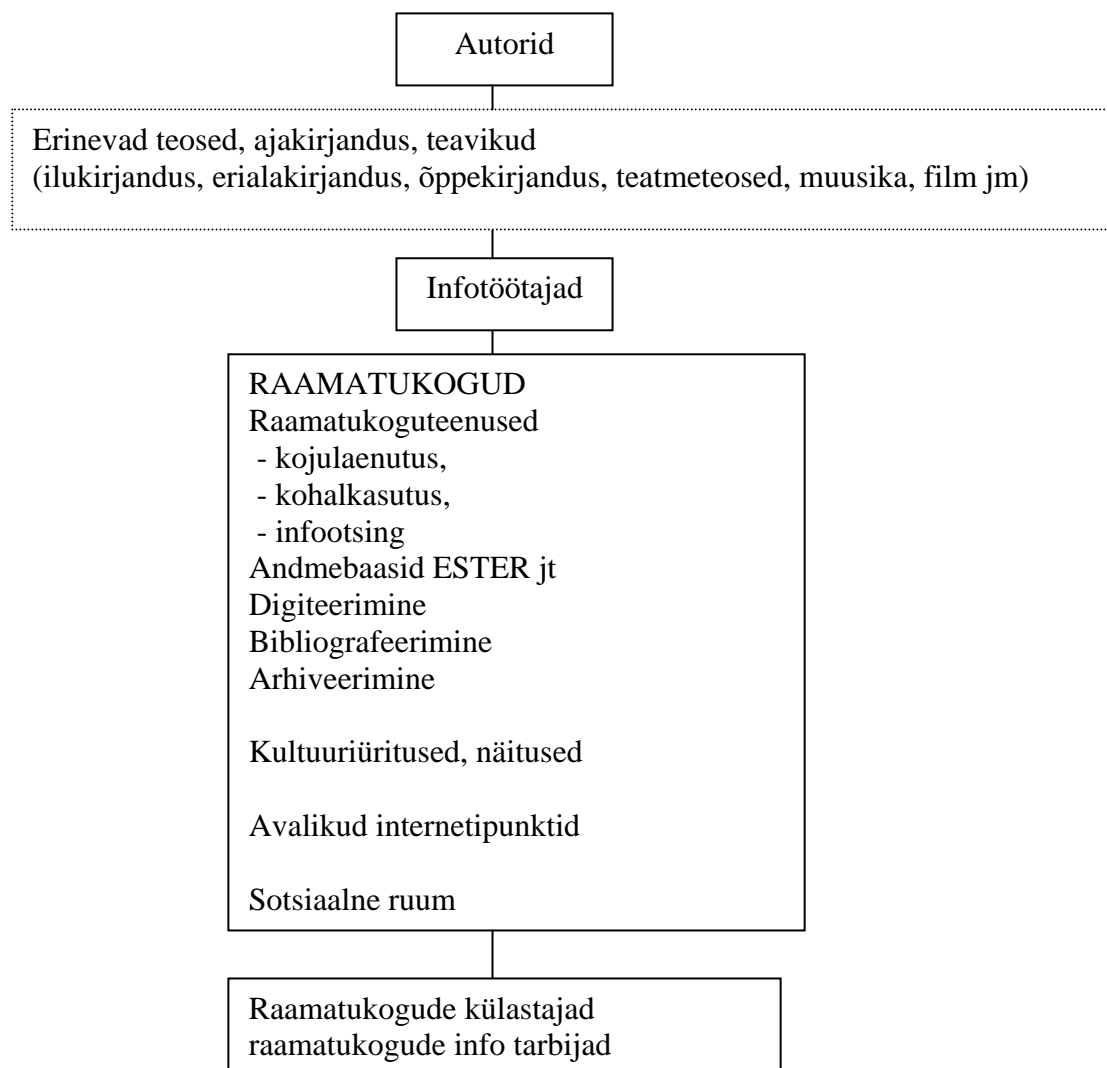
¹ Teavik - mis tahes kujul jäädvustatud infokandja (raamat, käsikiri, trükis, foto, heli- või pildikandja - auvis vm).

Raamatukogud võimaldavad loomeinimestele ligipääsu neile vajalikule infole kogude näol või interneti kaudu. Mitmed raamatukogud teenindavad otseselt loomeinimesi või vastavaid õppeasutusi, näiteks Eesti Kunstiakadeemia Raamatukogu, Arhitektuurimuuseumi raamatukogu jt. Laiem avalikkus saab kasutada rahvaraamatukogude muusika- ja filmikogusid ja pääseb interneti kaudu ligi kõikvõimalikule kultuuriinfole nii Eestis kui kaugemal. Seega on raamatukogud teataval määral loomingulise inspiratsiooni allikaks. Raamatukogud on kultuuriasutused, mille külastamine ei sõltu sissetulekust.

Raamatukogud on püüdnud luua keskkonda, mis igati soodustab kokkupuudet kultuuriga, võimaldab mugavat kasutamist, omavahelist suhtlemist.

Seega on raamatukogud lisaks sellele, et nende endi tegevus on loominguline, loomemajanduse seisukohalt oluliseks väljundlikuks teistele loomemajanduse aladele, eelkõige kirjandusele. Raamatukogude toimimiseks on vajalik nii info tarbijate, raamatukogukülastajate poolne nõudlus kui autorite olemasolu ja infotöötajate poolne panus selle info jõudmiseks tarbijani (joonis 10.1).

Joonis 10.1. Raamatukogude valdkonna toimimise skeem

LÜHIKOKKUVÕTE

2011. aasta seisuga oli Eestis 991 raamatukogu, sh 563 rahvaraamatukogu, 377 kooliraamatukogu ning 51 teadus- ja erialaraamatukogu. Raamatukogudes oli hõivatud ligi 2948 töötajat, sealhulgas 1587 rahvaraamatukogudes, 457 kooliraamatukogudes ning 904 teadus- ja erialaraamatukogudes.

Raamatukogude arv on erialaraamatukogude ja kooliraamatukogude osas ametlikust suuremgi, nii et kokku peaks olema raamatukogusid veidi üle 1100.

Raamatukogusid kasutajaid oli 2011. aastal summeerituna 742 tuhat inimest, mis on tegelikult kasutajate arvust suurem nende arvel, kes kasutavad mitut raamatukogu. Ühekordselt arvestatuna võib raamatukogude kasutajaid olla 500-600 tuhat.

Raamatukogude tegevuse eesmärgiks on elanike infoteenindus, lisaks sellele on raamatukogud mitmekesiste kultuuriürituste korraldajad.

Raamatukogude tulud kujunevad eelarvelisel tasandil – nii riigi kui kohaliku omavalitsuse eelarvest. 2011. aastal moodustasid raamatukogude tulud 38 mln eurot ja kulud 37 mln eurot. 47% tuludest saadi riigilt, 44% kohalikel omavalitsustelt, 9% muudest allikatest (sh annetused). Kooliraamatukogude tulude-kulude kohta eraldi arvestust ei peeta.

Eritüübilised raamatukogud kuuluvad erinevate ametkondade haldusalasse, neil on erinevad probleemid, mis vajavad erinevaid lahendusi.

Mitmed raamatukogud on eelnenud aastatel saanud kolida uutesse või renoveeritud ruumidesse tänu Euroopa Liidu tugifondide toele.

Käesoleval ajal kerkivad raamatukogude ette uued probleemid seoses e-raamatutega – see on valdkond, mis on raamatukogudele alles uus ja probleemiderohke. Tallinna Keskraamatukogu e-raamatute laenuskeskkond ELLU alustas laenutamist 2012. aastal, laenutamisevõimalust kasutas samal aastal üle 6000 inimese.

Raamatukogude eelarvelised võimalused ei ole majandussurutise möödumisel oodatud tempos paranenud ja eelarveprobleemid tekitavad raamatukogudes valikuküsimusi. Valikute tegemine eeldab otsustajatelt kaalutletust ja läbimõeldust.

10.1. PAKKUMINE

10.1.1. Raamatukogude arv, töötajate arv ja tulud-kulud

Raamatukogusid oli Eestis 2011. aastal kokku 991, neist rahvaraamatukogusid oli 563, teadus- ja erialaraamatukogusid, sh Eesti Rahvusraamatukogu kokku 51, kooliraamatukogusid 377 (tabel 10.1). Viimase 5 aastaga on raamatukogude arv vähenenud, seda peamiselt kooliraamatukogude arvel, teiste raamatukogude arv on olnud enam-vähem püsiv. Tegelikult on eriala- ja kooliraamatukogusid ametlikust statistikast mõnevõrra rohkem, sest kõik ei esita statistilisi aruandeid. Ülevaates kasutatud arvanded tuginevad Eesti Rahvusraamatukogu raamatukogustatistikale ja Statistikaametile, kes kasutab samuti Rahvusraamatukogu andmeid.

Raamatukogudes töötas 2011. aastal kokku 2948 inimest. Töötajaid on 300 võrra vähem kui 5 aastat tagasi (-9%), sh rahvaraamatukogudes 91 võrra vähem, teadusraamatukogudes 139 ja kooliraamatukogudes 75 võrra vähem. Teadus- ja erialaraamatukogude ning kooliraamatukogude töötajate arv on pidevalt vähenenud, kuid rahvaraamatukogude töötajate arv kasvas vähehaaval kuni 2008. aastani ning hakkas vähenema 2009. aastal majandusolukorra halvenemisel kasutuselevõetud kokkuhoiumeetmete tõttu (joonis 10.2).

Tabel 10.1. Raamatukogude põhinäitajad 2007–2011

	Arv		Töötajate arv			Kasutajate arv*, tuh		
	2007 ²	2011	2007	2011	2011/2007 +/-%	2007	2011	2011/2007 +/-%
Rahvaraamatukogud	566	563	1 678	1 587	-5,4	381	390	2,4
Teadus- ja erialaraamatukogud	55	51	1043	904	-13,3	203	201	-1,0
Kooliraamatukogud	420	377	532	457	-14,1	162	151	-6,8
Kokku	1 041	991	3 253	2 948	-9,4	746	742	-0,5

* eri tüüpi raamatukogude kasutajate arv kattub osaliselt

Allikas: Statistikaamet, Eesti Rahvusraamatukogu

Raamatukogudel on üle 700 tuh kasutaja, kuid see arv on teatud kattuvusega, sest inimene võib kasutada mitut raamatukogu. Rahvaraamatukogude lugejate³ arv on veidi kasvanud (+2,4% 2011.a võrreldes 2007.a), teistes raamatukogudes veidi vähenenud, osalt õpilaste ja üliõpilaste arvu vähenemise tõttu.

Kogud hõlmasid 29,9 mln teavikut⁴, lisaks ligipääs endaloodud ja muudele andmebaasidele.

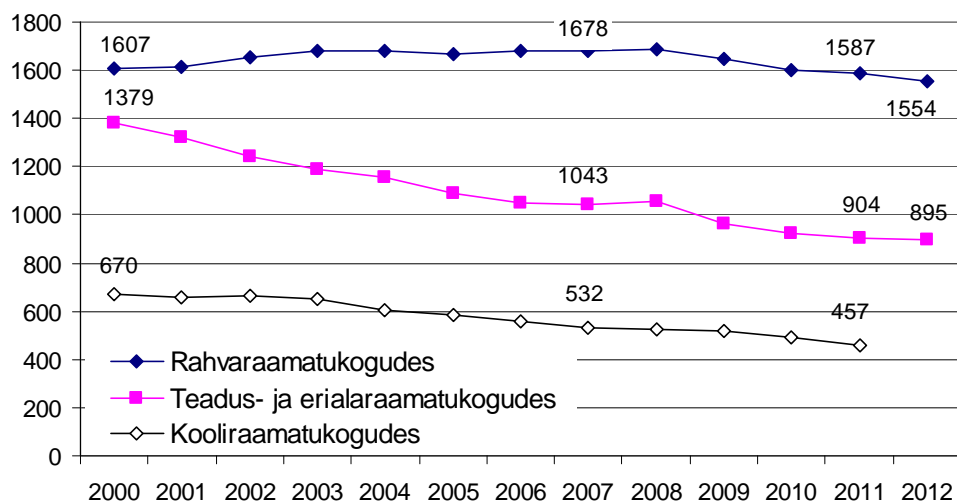
Raamatukogusid rahastati 2011. aastal kokku 38 mln euroga, millest 47% saadi riigilt, 44% kohalikelt omavalitsustelt ja 9% muudest allikatest (sh annetused).

² 2009. aastal koostatud loomemajanduse ülevaates oli teadus- ja erialaraamatukogusid 82 ja kooliraamatukogusid 477 (kokku 1125 raamatukogu 2008.a)

³ kasutaja ja lugeja mõisteid on töös kasutatud sünonüümidena

⁴ teavik – infot kandev objekt raamatukogus, näiteks trükis, foto, CD, DVD, mikrofilm

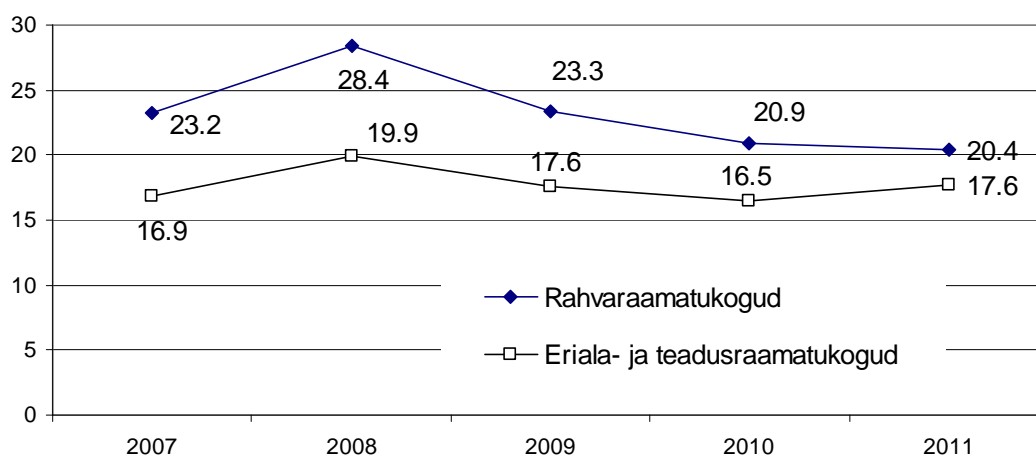
Joonis 10.2. Raamatukogude töötajate arvu muutused 2000–2012

Allikas: Statistikaamet

Rahvaraamatukogude tulud (20,4 mln €) on võrreldes 2007. aastaga oluliselt väiksemad (-12%, arvestades inflatsiooni on reaaltulude vähenemine suuremgi; joonis 10.3, tabel 10.2). Teadus- ja erialaraamatukogude tulud on kasvanud 17,6 mln eurole (+5%), kuid reaaltulud on hinnatõusu arvestades vähenenud. Kooliraamatukogud kuuluvad koolide koosseisu ja nende tulusid-kulusid ei ole võimalik eraldi välja tuua.

Joonis 10.3. Raamatukogude tulud 2007–2011, mln €

Allikas: Statistikaamet

Raamatukogude tulud kujunevad peamiselt riigi ja kohalike omavalitsuste rahalisest toetusest. Riigilt saadud tulude osakaal oli 2011. aastal võrreldes 2007. aastaga pisut suurenenud (45%-lt 47%-le) ja kohalike omavalitsuste osakaal rahastajana vähenenud (48%-lt 44%-le), sest omavalitsused toetasid 2007.-2008. aastal raamatukogusid heldemalt.

Tabel 10.2. Raamatukogude tulud ja kulud 2007–2011

	Tulud, mln €			Kulud, mln €				
	2007	2011	2011/2007 +/-%	2007	2011	2011/2007 +/-%	sh töö- jõu- kulud 2011	kompl. kulud 2011
Rahvaraamatukogud	23,2	20,5	-11,6	23,1	20,4	-11,7	11,3	3,8
Teadus- ja eriala- raamatukogud ⁵	16,9	17,7	4,7	16,0	16,6	3,8	8,9	3,7
Kokku	40,1	38,1	-4,7	39,1	37,0	-5,4	20,2	7,5
sh riigilt	17,9	17,9	-0,4					
omavalitsuselt	19,2	16,9	-12,3					
muud tulud	2,9	3,3	17,0					

Allikas: Statistikaamet, Eesti Rahvusraamatukogu

Raamatukogude kuludest moodustavad suurema osa (55%) tööjõukulud, komplekteerimiskuludeks jätkus raha 20% (2007. a 24%), 5% kulus investeeringutele ja infotehnoloogiakuludeks läks 3% rahvaraamatukogude jooksevkuludest⁶. Komplekteerimiseks sai kulutada 2011. aastal kokku 7,5 mln eurot (2007. a 9,1 mln €). Teavikute keskmine ostuhind on samal ajal tõusnud.

Raamatukogude *omatulu* kohta koondandmed puuduvad, kuid see on võrdlemisi väike ja olulise osa sellest annavad tähtjaks tagastamata teavikutelt makstud viivised. Suurem on enda majandustegevusest laekuva tulu osakaal eelarves Eesti Rahvusraamatukogul (2011. aastal 11%), kus tulu saadakse konverentsikeskuse teenustest, vähemal määral kopeerimisteenustest, leppetrahvidest jm⁷. Ülikooliraamatukogudel laekus tasulistest teenustest eelarvesse alla 4%, näiteks TÜ raamatukogul 3,5%, Tallinna Linnaraamatukogul 2,4%, rahvaraamatukogudel enamasti 1% piires (Pärnu Keskraamatukogul näiteks 0,9%). Lisaks viivisele võib omatuludes olla renditulused, tulused mittevajalike teavikute müügist, kopeerimist, skaneerimist. Omatulu kantakse eelarvesse.

Rahvaraamatukogude võrk on hästi välja arenenud, vastab enamasti rahvastiku paiknemisele ning elanike vajadusele raamatukoguteenuste järele. Teadus- ja erialaraamatukogud asuvad peamiselt suuremates linnades. Kooliraamatukogud töötavad enamikus gümnaasiumides ja suures osas põhikoolides.

⁵ sh Eesti Rahvusraamatukogu

⁶ jooksevkulud on kulud ilma investeeringuteta

⁷ Eesti Rahvusraamatukogu tegevusaruanne 2011.

10.1.2. Raamatukogudevaheline laenutus, välissuhted

Kui teised loomemajanduse alad ekspordivad oma tooteid, siis raamatukogude kui elanikkonna infoteeninduse asutuste puhul võib ekspordina käsitleda teenuste osutamist välisraamatukogudele *raamatukogudevahelise laenutuse* (RVL) kaudu. RVL vahendab vastavalt kasutajate soovile Eestisse teavikuid väliskogudest ja laenutab väliskogude tellimisel teavikuid Eestist väljapoole.

Rahvusraamatukogu raamatukogustatistika kohaselt saadi välisriikidest 2011. aastal 110 tellimust, millest 102 täideti. Eestist esitati välisraamatukogudele 2883 tellimust, millest 2606 täideti. 2011. aastal esitati tellimusi välismaale 7% enam kui viis aastat tagasi, välismaalt tellimine aga vähenes 7%. Seega ületas “import” tunduvalt “eksporti”. Raamatukogudevaheline laenutus toimub tellija kulul.

Võõrkeelseid teavikuid tuleb raamatukogudel importida. Teadus- ja erialaraamatukogudel on välisteavikute osakaal komplekteerimisel üsnagi suur. Rahvaraamatukogude teavikuist oli võõrkeelseid 18%, neist enamik venekeelsed. Võõrkeelse kirjanduse osakaal kojulaenutustes oli samuti 18%.

Rahvusvahelistele teadusandmebaasidele ligipääsu ostmiseks teadusraamatukogudele (programm “E-teadusinfo”) kulus 2008-2012. aastal kokku 8,3 mln eurot (ca 1,7 mln €/aastas), E-Teadusinfo programmi aitas finantseerida Euroopa Regionaalarengu Fond.

Raamatukogude välissuhted avalduvad sidemetes teiste riikide raamatukogudega, osavõtus rahvusvaheliste ühenduste tegevusest ja üritustest. Raamatukogud ise suhtlevad otse välisriikide raamatukogudega, on näiteks eksponeerinud seal näitusi, meil käivad kogemusi omandamas teiste riikide raamatukogude esindajad. Eestis toimub arvukalt rahvusvahelisi raamatukoguüritusi. Eesti Rahvusraamatukogu kuulub 11 rahvusvahelisse erialaorganisatsiooni, teeb koostööd teiste riikide rahvusraamatukogudega ja osaleb rahvusvahelistes koostööprojektides. Raamatukogude välissuhteid põhjalikumalt käsitlemata on järgnevalt toodud näiteid raamatukogudes toimunud välisnäituste kohta.

Rahvusraamatukogus eksponeeritavate näituste seas on arvukalt erinevasisulisi välisriike, sh nende kultuuri, kunsti tutvustavaid näitusi. Näiteks 2011. aastal oli näitusi Lätist, Soomest, Hiinast, Jaapanist, Sloveeniast, Makedooniast, Taanist, Austriast, Saksamaalt. Soome Rahvusraamatukogu on omakorda eksponeerinud näitusi Eesti kauneimatest raamatutest.

Eesti rahvaraamatukogudes on võimalik näha Soome Instituudi poolt vahendatavaid rändnäitusi – pakkumisel on näiteks Soome aasta kauneimate raamatute väljapanek, Lapimaa nüüdiskunsti tutvustav näitus, Soome nüüdisproosa tutvustus “Kirgas, kerge ja karge nagu vesi”, “Helsingi disaineri silmade läbi”. Neid näitusi eksponeeriti nii suuremates (Keila, Viljandi, Rapla) kui väiksemates raamatukogudes (näiteks Paistu). Teiselt poolt on Tuglase Selts Soomes pakkunud Soomes Eesti näitusi, näiteks Lastekirjanduse Keskuse poolt Viive Noore kureeritud raamatuilustratsioonide näitust “Lõunatuul puhub”. Töölo raamatukogus võis näha Eesti Põllumajandusmuuseumi koostatud näitust Eesti leivakultuurist.

10.1.3. Suuremad raamatukogud

Suurema kasutajate arvuga raamatukogude hulka kuuluvad ülikoolide raamatukogud, samuti suuremad rahvaraamatukogud (koos harukogudega; tabel 10.3). Kõige suurem kasutajate arv, 73,3 tuhat, on 2011. aastal Tallinna Keskraamatukogul koos haruraamatukogudega.

10 suuremat raamatukogu teenindasid 2011. aastal 40% raamatukogude lugejaist (kattuvalt), neis oli hõivatud 41% raamatukogude töötajast ja nende tulud moodustasid ligikaudu 52% raamatukogude tuludest.

Tabel 10.3. Suurema kasutajate arvuga raamatukogude põhinäitajad 2011

	Kasutajate arv			Kulud 2011, tuh €		Töötajate arv ⁸	Teavikute arv, tuh
	2008	2011	2012	Kokku	sh teavikutele		
1 Tallinna Keskraamatukogu ⁹	66,0	73,3	72,5	2 716	508	157	1 049*
2 Tartu Ülikooli Raamatukogu	46,3	53,2	53,2	3 574	1277	176	3 827
3 Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu	43,8	49,1	51,8	1 723	338	119	2 627
4 Tartu O. Lutsu nim. Linnaraamatukogu	35,3	39,2	38,6	1 295	188	103	579
5 Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu	19,2	28,5	28,5	1 792	880	76	716
6 Eesti Rahvusraamatukogu	20,3	18,0	16,9	5 857	489	354	3 503
7 Pärnu Keskraamatukogu	16,3	16,1	15,5	787	125	52	377
8 Narva Keskraamatukogu	15,1	13,0	13,0	618	103	71	428
9 Kohtla-Järve Keskraamatukogu	9,3	7,9	7,6	467	84	73	451
10 Viljandi Linnaraamatukogu	8,8	7,9	7,4	436	54	36	182
Kokku	280,4	306,2	305,4	19 265	4 046	1 217	12 690
2011/2007, +/-%		+9,2		-8,1	-3,0	-9,4	

Allikas: raamatukogude aastaaruanded, raamatukogud

⁸ töötajate arv kokku, mitte ainult koosseisuline

⁹ 17 üldkasutatavat raamatukogu ja raamatukogubuss 2012. aastal – kasutajate arv ühekordselt

10.1.4. Alavaldkondade ülevaated

10.1.4.1. Rahvaraamatukogud

Rahvaraamatukogud on kohalike omavalitsuste asutused, rahvaraamatukogu seaduse kohaselt on nende eesmärk tagada elanikele vaba ja piiramatult juurdepääs infole, teadmistele, inimõtte saavutustele ning kultuurile, toetada elukestvat õppimist ja enesetäiendamist. Raamatukogude internetipunktide kaudu on lugejale kättesaadavad avalikud andmebaasid.

Lisaks rahvaraamatukogu seadusele juhenduvad raamatukogud oma tegevuses teistest seadustest, oma põhimäärusest ja UNESCO rahvaraamatukogude manifestist.

Rahvaraamatukogud on kultuuriasutused, mis on kõigile kättesaadavad ja tasuta kasutatavad. Lisaks tavapärasele raamatute kojulaenuvõttele võib ajalehti-ajakirju, teatmeteoseid kasutada kohapeal, laenutada saab muusikat ja filme (auviseid), kohapeal kasutada internetipunkti, uue teenusena on võimalik laenutada e-raamatuid. Raamatukogud korraldavad kultuuriüritusi, näituseid jm. Osa tänapäeva rahvaraamatukogudest täidab muidki ülesandeid, osutades näiteks posti- või pangateenuseid. Raamatukogu võimaldab kasutada avalike internetipunktide kaudu e-riigi teenuseid. Elanikke nõustati näiteks rahvaloenduse puhul, elektripakettide valimisel jm vajalikel juhtudel. Paljud rahvaraamatukogud pakuvad eakamatele lugejatele kodusteeninduse võimalusi.

Raamatukogud korraldavad rohkesti erinevaid kultuuriüritusi – Rahvusraamatukogu statistika kohaselt oli 2011. aastal Eesti rahvaraamatukogudes kokku ligi 4600 näitust, ligi 8500 väljapanekut, üle 8800 ürituse, kus osales kokku 188 tuhat inimest.

Rahvaraamatukogude võrk on üsnagi hästi välja kujunenud lisaks linnadele maapiirkondades, Eestis oli 2011. aastal kokku 557 üldkasutatavat rahvaraamatukogu, 2012. aastal 553 (lisa 1). Võrgu kujunemist on toetanud Rahvaraamatukogu seadus, mis näeb ette maapiirkondades vähemalt üht rahvaraamatukogu 500 elanikuga teeninduspiirkonna kohta, linnades 15 000 elaniku kohta. Raamatukoguvõrk on üldjuhul piisavalt tihe ja rahvaraamatukogude arv jäi aastail 2007-2011 enam-vähem püsivaks. Mitmes vallas (näiteks Suure-Jaani, Põltsamaa, Kuusalu, Türi) kujundati olemasolevad raamatukogud valla keskraamatukoguks ja harukogudeks, mis võimaldab paremini kasutada komplekteerimisraha ja teavikute liikumist mitme raamatukogu vahel. Paljudes kohtades on toimunud erinevaid rahva- ja kooliraamatukogude omavahelisi liitumisi.

Rahvaraamatukogude tegevuse põhinäitajad aastail 2000-2011 on esitatud tabelis 10.4. Töötajate arv on kokkuhoiueelarvete tõttu vähenenud, eriti arvestatuna täistööajale (koosseisu-liste töötajate arv; tabel 10.5). 2011. aastal oli 91 töötajat vähem kui 2007. aastal. Osaajaga töötamine on laienenud, 2011. aastal töötas osaajaga 17% raamatukoguhoidjatest, sh maal 25% ja linnas 16% (2007. aastal vastavalt 21% ja 13%). Töötajast 83% on raamatukoguhoidjad.

Raamatukogude kasutajate arv 100 elaniku kohta on viimasel viiel aastal püsinud enam-vähem ühtlasel tasemel (29 kasutajat; tabel 10.4, joonis 10.4). Uue, täpsustatud rahvaarvuga arvestades kasutab rahvaraamatukogude teenuseid keskmiselt **30%** Eesti elanikest¹⁰. Neljandiku lugejast (24%) moodustavad lapsed (kuni 16-a k.a, s.o kuni 9. klassi õpilased).

¹⁰ Rahvusraamatukogu ja Statistikaameti raamatukogustatistika alusel, rahvaarv 31. detsembril 2011 rahvaloenduse seisuga 1 294 455.

Tabel 10.4. Rahvaraamatukogude põhinäitajaid 2000–2011

	Raamatu- kogude arv	Teavikuid raama- tukogu kohta, tuh arvestus- üksust	Kasutajate arv kokku, tuh	Laenutusi keskmiselt kasutaja kohta, arvestusüksust	Kasutajaid 100 elaniku kohta	Töötajate arv	Töökoha- arvutid, sh lugejate kasutuses
2000	585	18,7	449,5	31,2	33	1 607	892
2001	578	19,1	447,8	30,2	33	1 613	1 239
2002	576	19,4	448,3	29,3	33	1 652	1 621
2003	573	19,6	449,4	28,8	33	1 680	1 991
2004	564	20,1	439,8	29,0	33	1 678	2 493
2005	562	20,1	439,7	26,6	33	1 665	2 695
2006	568	19,9	411,3	26,1	31	1 678	2 851
2007	566	20,1	381,0	27,4	28	1 678	3 010
2008	566	20,3	376,4	30,0	28	1 689	3 059
2009	565	20,3	390,8	31,0	29	1 645	3 070
2010	562	20,4	391,2	30,8	29	1 603	3 063
2011	563	20,6	389,8	31,6	29	1 587	3 060

Allikas: Statistikaamet

390 tuhandest külastajast oli laenutajaid 2011. aastal 90%, kõigist laenutustest 94% olid kojulaenutused, 6% kohallaenutused¹¹. Koju laenutati keskmiselt 32 teavikut ühe kojulaenutaja kohta aastas. Koju laenutatud teavikutest oli 54% ilu- või lastekirjandus. Laenutuste arvu kasvu soodustavad mugavamaks muutunud laenutustähtaja pikendamise võimalused.

Töökohaarvutite arv ei ole enam kasvanud, vaid püsinud 3060 ringis, 44% neist on personali kasutuses. Probleemiks on arvutipargi vananemine ja selle varasemast vähesem kasutamine külastajate poolt, kes käivad raamatukogus enda süle- ja tahvelarvutite ning nutitelefoniidega.

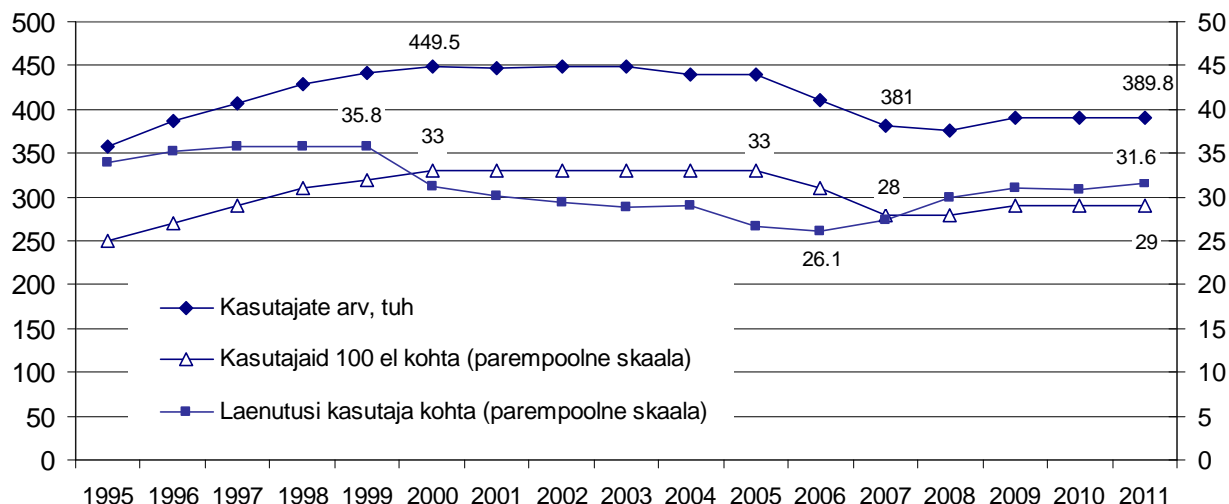
Tabel 10.5. Rahvaraamatukogude töötajad 2007–2011

	Töötajate arv			Kooseisuline töötajate arv		
	2007	2011	2011/07 +/-%	2007	2011	2011/07 +/-%
Kokku	1 678	1 587	-5,4	1 507	1 420	-5,8
sh raamatukoguhoidjad	1 361	1 311	-3,7	1 268	1 219	-3,9
teised töötajad	317	276	-12,9	239	201	-15,9
sh täisajaga	1 308	1 187	-9,3	1 308	1 187	-9,3
osaajaga	370	400	8,1	199	233	17,1

Allikas: Eesti Rahvusraamatukogu, EKI arvutused

¹¹ Rahvusraamatukogu raamatukogustatistika

Joonis 10.4. Rahvaraamatukogude põhinäitajad 1995–2011

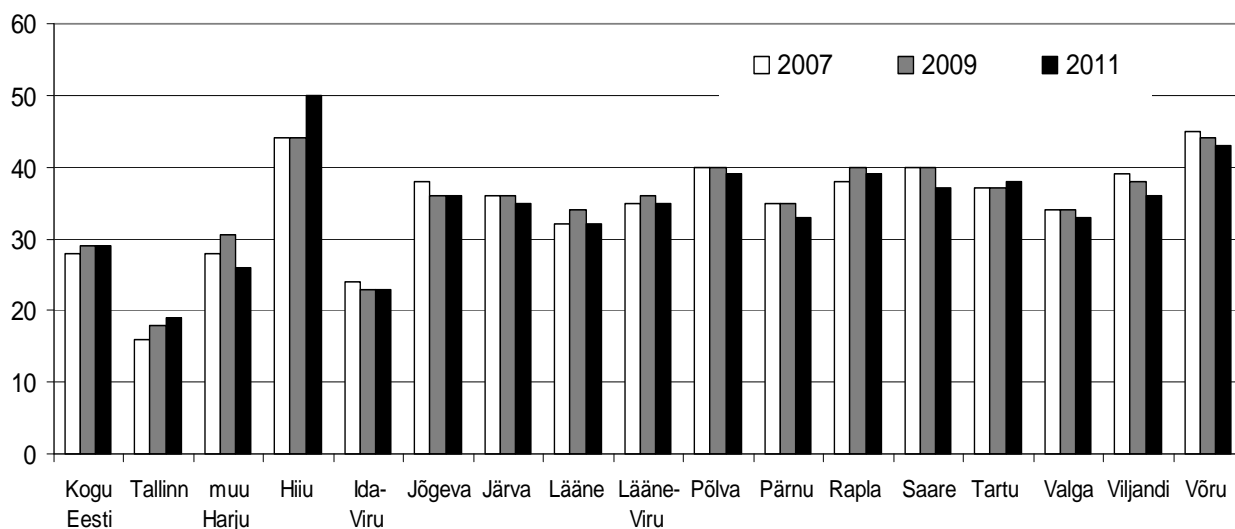

Allikas: Statistikaamet

Maakondades on keskel läbi 580 kasutajat raamatukogu kohta, linnades rohkem, Tallinnas näiteks 3750. Maakondades on seevastu raamatukogu kasutajaid 100 elaniku kohta rohkem kui suurlinnades – keskmiselt 35 inimest 100 elaniku kohta, Tallinnas näiteks 19 (tabel 10.6). Kõige enam kasutati rahvaraamatukogusid Hiiumaal (50% elanike poolt) ja Võrumaal (43%). Linnades on see-eest laiemad võimalused eriala- ja teadusraamatukogude kasutamiseks.

Kasutajaid on 100 elaniku kohta viimastel aastatel juurde tulnud Tallinnas, milles on teeneid raamatukogubussil Katariina Jee (joonis 10.5). Mitmetes maakondades, näiteks Viljandi- ja Võrumaal, on see näitaja langenud. Raamatukogude hinnangul on külastatavust ja laenutusi mõjutanud lühenenud lahtiolekuajad ja sisseostetava kirjanduse vähenemine ning rahvastiku lahkumine. 2012. aastal langes laenutuste arv lugeja kohta 31,6-lt 30,5-le.

Joonis 10.5. Rahvaraamatukogude kasutajaid 100 elaniku kohta 2007–2011

Allikas: Statistikaamet

Tabel 10.6. Rahvaraamatukogud maakonniti 2011

	Arv	Kasutajaid, tuh	Kasutajaid raamatukogu kohta	Kasutajaid 100 elaniku kohta ¹²	Töötajate arv
Harjumaa	81	115,9	1 431	22	339
..Tallinn	20	75,0	3 749	19	171
..muu Harjumaa	61	40,9	559	26	168
Hiiumaa	7	5,0	720	50	20
Ida-Virumaa	46	38,1	828	23	231
Jõgevamaa	30	13,2	441	36	62
Järvamaa	31	12,6	406	35	61
Läänemaa	23	8,6	374	32	46
Lääne-Virumaa	43	23,5	546	35	105
Põlvamaa	35	12,1	346	39	68
Pärnumaa	47	29,4	625	33	111
Raplamaa	33	14,3	434	39	79
Saaremaa	30	12,9	429	37	56
Tartumaa	55	57,2	1 039	38	186
Valgamaa	25	11,2	449	33	56
Viljandimaa	43	19,8	460	36	100
Võrumaa	34	16,1	472	43	67
Maakonnad kokku, v.a Tallinn	543	314,8	580	35	1 416
Eestis kokku 2011	563	389,8	692	29	1 587
Eestis kokku 2007	566	381,0	673	28	1678
Muutus 2011/07 +/-%	-0,5	+2,3	+2,8	+3,6	-5,4

Allikas: Statistikaamet, Eesti Rahvusraamatukogu

Raamatukogustatistika andmeil sisaldasid rahvaraamatukogude kogud kokku 11,6 mln arvestusüksust teavikuid, millest enamik (11,3 mln) olid raamatud (tabel 10.7). Komplekteerimiseks mõeldud summade vähenedes piirati esialgu sisseostetavate raamatute eksemplaarsust, hiljem ka nimetuste arvu (tabel 10.8). Suurenes annetustena vm teel saadud raamatute osakaal – kui 2007. aastal oli neid 8%, siis 2011. aastal 16% lisandunud raamatute üldarvust. Kokku lisandus 2011. aastal kogudesse 294 tuhat nimetust raamatuid, millest 61% oli ilu- ja lastekirjandus (2007. a 57%), 12,1 tuhat ajakirja aastakäiku¹³ (nimetust), 5800 auvist, 668 elektroonilist teavikut. EPub formaadis e-raamatuid¹⁴ 2011. aastal veel ei laenutatud ega ostetud.

Kokku moodustasid komplekteerimiskulud 2011. aastal 3,8 mln € (2007.a 4,6 mln €), millest 45% kattis riik, 54% omavalitsused (2007. a vastavalt 47% ja 53%), 1% saadi muudest allikatest. Komplekteerimiskulude osakaal jooksevkuludes on kahanenud 19%-le (2007.a 23% ja 1994-2000.a ligikaudu kolmandik). Suurema osa komplekteerimiskuludest (54%) katavad omavalitsused. 2011. aastal oli keskmine komplekteerimiskulu ühe elaniku kohta 3,0 eurot (joonis 10.6).

¹² vastavalt varemavaldatud rahvaarvudele

¹³ ajakirjanduse aastakäik loetakse üheks arvestusüksuseks

¹⁴ rahvusvaheline e-raamatu failiformaat

Tabel 10.7. Rahvaraamatukogude teavikute arv (tuhandetes)

	2007	2011
Raamatud	11 111,8	11 331,4
Ajakirjad (aastakäigud)	150,0	150,9
Auvised	82,3	95,3
Elektronilised teavikud	4,6	5,2
Ajalehed (nimetusi aastas)		3,8
Kokku	11 360,0	11 595,2

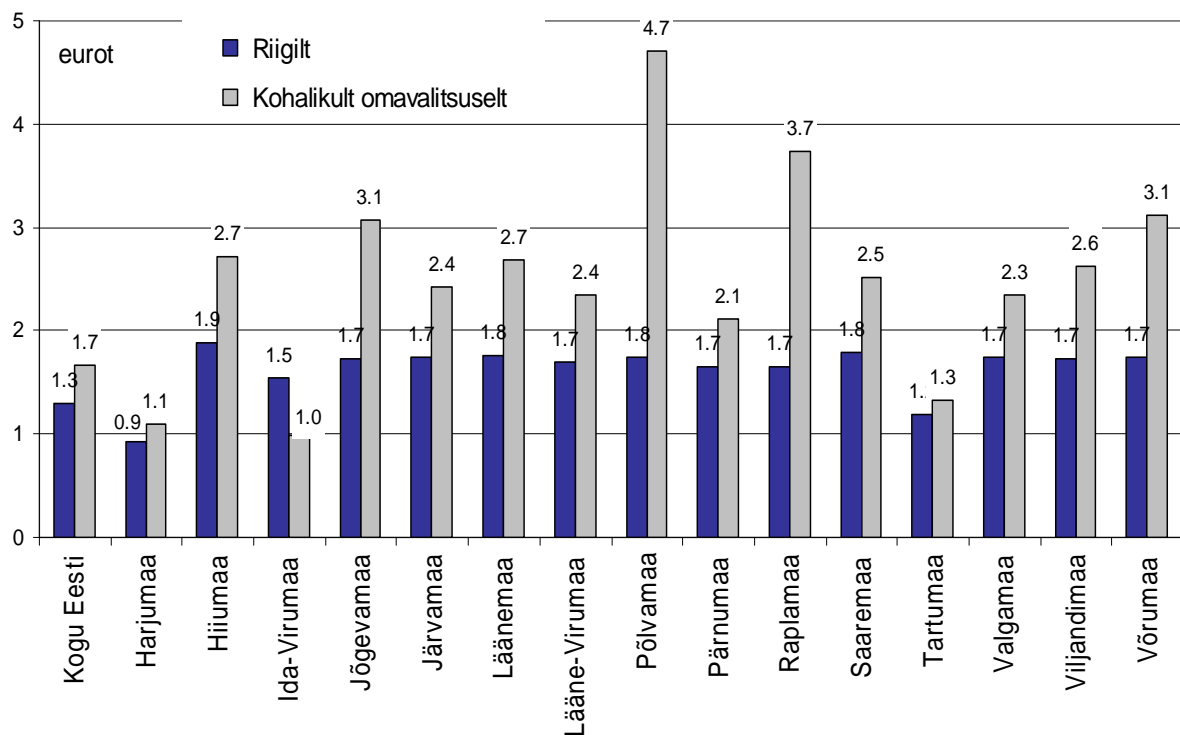
Allikas: Eesti Rahvusraamatukogu

Tabel 10.8. Rahvaraamatukogude teavikute ostud (tuhandetes eksemplarides)

	2007	2010	2011
Raamatud (tuh eksemplariid)	425,8	332,8	314,7
Ajakirjad (tuh aastakäigud)	18,7	14,3	13,7
Auvised (tuh eksemplariid)	6,2	4,5	4,1
Elektronilised teavikud (eksemplariid)	363	187	480
Komplekteerimiskulud kokku (mln €)	4,60	3,72	3,75

Allikas: Eesti Rahvusraamatukogu

Joonis 10.6. Rahvaraamatukogude komplekteerimiskulud elaniku kohta 2012

Allikas: Eesti Rahvusraamatukogu

Alates 2012. aastast ostavad raamatukogud poole Kultuuriministeeriumi poolt eraldatava komplekteerimissumma eest, s.o 800 tuh euro eest Eesti autorite auhinnatud teoseid ja kultuuriajakirjandust, et kõigil inimestel oleks võimalik lugeda kultuuriajakirjandust ja Eesti kirjanduse paremiku. Valik tehakse maakonnaraamatukogu poolt vastavalt raamatukogu teeninduspiirkonna elanike arvule.

Valikus olevate kultuuriajakirjade hulka kuuluvad SA Kultuurileht väljaanded: Sirp, Looming, Loomingu Raamatukogu, Teater. Muusika. Kino, Vikerkäär, Täheke, Keel ja Kirjandus, Akadeemia, Kunst.ee, Muusika, Õpetajate Leht, samuti Kultuurkapitali poolt toetatavad kultuuriajakirjad (Hea Laps, Tallinn, Värske Rõhk jt). Ahinnatud teostest peaksid olema kättesaadavad raamatud, mis on saanud Kultuurkapitali kirjanduse sihtkapitali aastapremia, riigi kultuuriaastapremia või muid preemiaid, näiteks nagu Nukitsa auhind, Paabeli Torni auhind jm.

Lisaks teavikute ostudele katavad kohalikud omavalitsused raamatukogude tegevuskulusid. Omavalitsustelt kui peamistelt rahastajatelt saadi 2011. aastal 82% kogutuludest. Kogukuludest 55% moodustasid tööjõukulud (2007.a 46%), 19% komplekteerimiskulud (2007.a 23%), 5% investeringud (2007.a 14%) ja 3% infotehnoloogiakulud (tabel 10.9 ja joonis 10.7).

Tabel 10.9. Rahvaraamatukogude tulud ja kulud 2007–2011

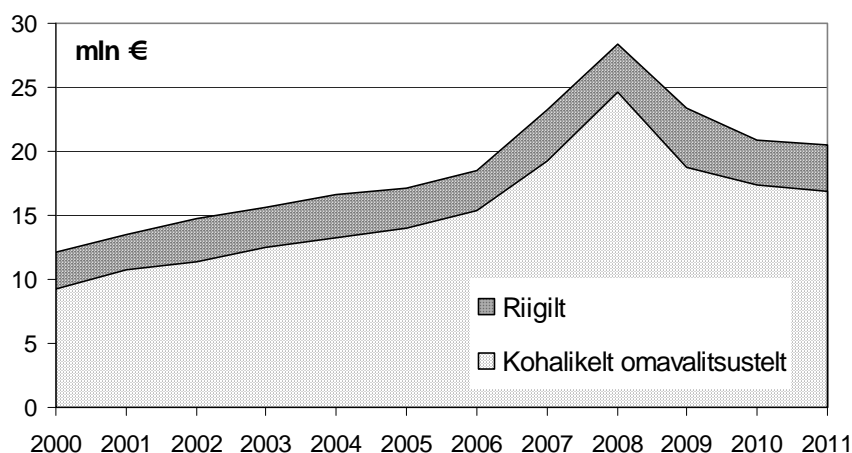
	2007		2011		2011/07, +/-%
	mln €	%	mln €	%	
Tulud kokku	23,2	100	20,5	100	-11,6
Tulud riigieelarvest	3,5	15	3,0	15	-14,3
Tulud kohalikul omavalitsustelt	19,2	83	16,9	82	-12,0
Tulud muudest allikatest	0,5	2	0,6	3	+20,0
Kulud kokku	23,1	100	20,4	100	-11,7
Tööjõukulud	10,6	46	11,3	55	+6,9
Komplekteerimiskulud	4,6	23	3,8	19	-18,5
Investeeringud	3,3	14	1,1	5	-67,5
Muud kulud	4,6	20	4,2	21	+8,7

Allikad: Statistikaamet, Eesti Rahvusraamatukogu

Kui raamatukogustatistika kohaselt laekus 2011. aastal kohalike omavalitsustelt raamatukogude toetuseks 17 mln eurot, siis omavalitsuste poolt Rahandusministeeriumile esitatud 2011. aasta kohalike eelarvete täitmise aruanne näitab, et raamatukogusid toetati 2011. aastal kokku 20,6 mln euroga (tabel 10.10). Vahe võib tulla investeeringutest ehitistesse, mis raamatukogude aruannetes ei kajastu, samuti toetustest eriala- ja teadusraamatukogudele.

2009. ja 2010. aastal vähenesid omavalitsustelt raamatukogudele eraldatud vahendid peaaegu kõigis maakondades, kuid 2011. aastal suurenes rahaline toetus raamatukogudele juba 8 maakonnas ja vähenes edasi 7 maakonnas.

Joonis 10.7. Rahvaraamatukogude tulud riigilt ja omavalitsustelt aastail 2000–2011

Allikas. Statistikaamet

Tabel 10.10. Kohalike omavalitsuste kulutused raamatukogudele 2007–2011, tuh €

	2007	2008	2009	2010	2011	2011/2007 +/-%
Harjumaa	6 308	7 473	5 751	5 098	5 157	-18,2
Tallinn	3 183	4 440	3 126	2 658	2 714	-14,7
muu Harjumaa	3 125	3 033	2 626	2 440	2 443	-21,8
Hiiumaa	339	256	214	208	271	-20,0
Ida-Virumaa	2 716	2 846	2 839	2 646	2 242	-17,5
Jõgevamaa	824	881	796	728	738	-10,5
Järvamaa	933	1 043	885	744	724	-22,4
Läänemaa	901	971	624	548	564	-37,4
Lääne-Virumaa	1 611	1 651	1 632	1 712	1 363	-15,4
Põlvamaa	1 182	2 098	1 330	961	949	-19,7
Pärnumaa	1 585	4 807	1 858	1 719	1 407	-11,3
Raplamaa	1 099	898	799	744	738	-32,9
Saaremaa	959	1 212	1 737	1 161	1 696	76,9
Tartumaa	2 748	3 358	2 312	2 194	2 252	-18,0
Valgamaa	697	783	956	577	581	-16,6
Viljandimaa	1 208	1 391	1 136	1 077	1 129	-6,5
Võrumaa	850	937	827	807	794	-6,6
Kokku	23 954	30 604	23 695	20 924	20 606	-14,0

Allikas: Rahandusministeerium

Tihti peale on väikestel raamatukogudel maal eriline roll, nad on külas ainsateks asutusteks ja siia on koondunud kogu kultuuriline tegevus.

Mitmete raamatukogude ruume on viimastel aastatel renoveeritud Euroopa Regionaalarengu Fondi toel kohalike omavalitsuste investeeringutoetuste – avalike teenuste arendamise meetme (KOIT-meetme) raames, enamasti koos teiste avaliku sektori asutustega. Näideteks on Märjamaa

Valla Raamatukogu rekonstrueerimine 2011, Lohkva raamatukogu-noortekeskuse renoveerimine (Luunja Valla keskraamatukogu), Kullamaa Raamatukogu remont. Renoveeritud ruumidesse kolisid Paldiski Raamatukogu, Metsküla raamatukogu Saaremaal, Mõisaküla Linnaraamatukogu, Vana-Vastseliina Raamatukogu. Uues hoones töötab Vändra raamatukogu (maksumus 767 tuh €). Euroopa Regionaalarengu Fondi kaasrahastamisel sai renoveeritud ruumid näiteks Kohila raamatukogu (projekt Kohila mõisa ait-kuivati renoveerimine raamatukoguks, maksumus 951 tuh € sh toetussumma oli 697 tuh € ja valla omafinantseering 254 tuh €).

E-raamatuid 2011. aastal Eesti rahvaraamatukogude poolt veel ei laenutatud. 2012. aastal hakkas e-raamatuid esimesena soovijatele laenutama Tallinna Keskraamatukogu, luues selleks lugemiskeskonna ELLU. 2013. aasta mais oli ELLUs võimalik laenutada 505 nimetust raamatuid. Laenutada saavad inimesed väljastpoolt Tallinna või väljastpoolt Eestit, kui nad vormistavad endale kasutuskonto. Laenustähtaeg on 14-21 päeva, korraga saab laenata kuni 3 raamatut. 2012. aastal laenutas ELLU e-raamatuid 1404 lugejat (2% lugejaist) ja kokku tehti 6313 laenutust¹⁵.

Eestis on olemas eraalgatusena loodud e-raamatukogu, mis pakub ühtlasi algajatele autoritele enda teoste avalikult kättesaadavaks tegemise võimalust digitaalsel kujul (<http://e-raamatukogu.com>). E-raamatukogus on kättesaadav vanem kirjandus, mis sisaldub koolide õppeprogrammides ja tänapäeva autorite teoseid.

10.1.4.2. Teadus- ja erialaraamatukogud

Teadus- ja erialaraamatukogude grupp kuuluvad erineva otstarbe ja funktsiooniga raamatukogud. Enamik neist kogub ja vahendab teadus- või arendustegevuse alast, erialast või kõrgkooliõppega seotud teavet. Elektrooniliste andmebaaside kaudu on võimalik pääseda ligi kogu maailma informatsioonile.

Sellesse grupp kuuluvad Eesti Rahvusraamatukogu (RR), ülikooliraamatukogud, teiste kõrgharidusasutuste raamatukogud ja mitmesugused erialaraamatukogud (lisa 2).

Teadusraamatukogude staatus on Eestis seadusega antud kuuele ülikooliraamatukogule (tabel 10.13). Teadusraamatukogud on avalikud raamatukogud, mille ülesanne on teadusinformatsiooni kogumine, säilitamine, töötlemine ja kättesaadavaks tegemine. Teadusraamatukogude tegevust reguleerib Teadus- ja arendustegevuse seadus, nad kuuluvad Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusalasse.

Erialaraamatukogude ülesandeks on vahendada teavet ühe teatud eriala või ainevaldkonna kohta, nad teenindavad enamasti kindlat sihtrühma. Sellesse grupp kuuluvad mitmesuguste ametiasutuste raamatukogud, näiteks Eesti Panga raamatukogu, Eesti Ajalooarhiivi Raamatukogu, Riigikontrolli Infokeskus, ministeeriumide raamatukogud, samuti teadusasutuste, kutse- ja teadusühingute raamatukogud, näiteks Tartu Observatooriumi raamatukogu, Eesti Maaviljeluse Ins-

¹⁵ Tallinna Linnaraamatukogu aastaaruanne 2012.

tituudi raamatukogu. Muuseumide raamatukogudest on olulisim Eesti Kirjandusmuuseumi Arhiivraamatukogu. Lisaks on muid raamatukogusid, näiteks Eesti Hoiuraamatukogu, selle juurde kuuluv Eesti Pimedate Raamatukogu, Eesti Lastekirjanduse Keskuse raamatukogu. Kõik eriala- ja teadusraamatukogud ei tarvitse olla üldsusele avatud.

Eesti Rahvusraamatukogu (RR) ülesandeks on rahvuslike kultuuriväärtuste ja infovarade kogumine, säilitamine ja kättesaadavaks tegemine; teadus- ja arendustegevus ning vastavate info-teenuste osutamine ühiskonnale¹⁶. RR kogub ja säilitab Eestis ilmunud ja Eestit puudutavaid teavikuid, peab rahvusbibliograafilist andmebaasi ja korraldab raamatukogundusalast täiendõpet. Eesti Rahvusraamatukogu on parlamendiraamatukogu, mis tagab riigikogu, valitsuse ja riigiasutuste infoteeninduse. Rahvusraamatukogul on ühtlasi kultuurikeskuse roll, siin toimuvad näitused, konverentsid, teatrietendused, kontserdid jm kultuuriüritused. Rahvusraamatukogu tegeleb trükitoodangu ja raamatukogualase statistika kogumise ja analüüsiga.

Teadus- ja erialaraamatukogude täpne arv ei ole teada. Raamatukogualase statistika raames esitas 2011. aasta tegevusaruande sellest grupist 51 raamatukogu (tabel 10.11), kuid tegelik arv on suurem (eeldatavasti vähemalt 82 – lähtuvalt 2009. aasta sama ülevaate andmestikust ja Rahvusraamatukogu andmetest).

Tabel 10.11. Teadus- ja erialaraamatukogude näitajad 2011

	Arv	Kasutajate arv, tuh in	Töötajate arv	Teavikuid, tuhat arvestusüksust
Rahvusraamatukogu	1	18,0 ¹⁷	354	3 255,7
Ülikooliraamatukogud	6	147,3	409	7 685,4
Teiste kõrgharidusasutuste raamatukogud	14	22,9	46	482,1
Erialaraamatukogud	30	13,3	95	2 462,1
Kokku	51	201,5	904	13 885,3

Allikad: Eesti Rahvusraamatukogu, Statistikaamet

Töötajaid oli teadus- ja erialaraamatukogudes 904, neist 87% raamatukoguhoidjad ja spetsialistid (kokku 787 inimest). Töötajate arv on vähehaaval kahanenud (tabel 10.12).

Kasutajaid oli teadus- ja erialaraamatukogudel 2011. aastal kokku 201,5 tuhat. Kasutajate arv näitas väikest kasvutendentsi, kuid võrreldes 2007. ja 2008. aastaga oli neid vähem (tabel 10.12), laenutusi ühe kasutaja kohta oli aga veidi rohkem kui 2007. aastal (11,4). 2012. aastal laenutuste arv kasutaja kohta langes veidi (10,4-le).

Suurima kasutajate arvuga on *ülikoolide raamatukogud* (tabel 10.13) ja Rahvusraamatukogu. Kuue ülikooliraamatukogu kasutajate arv moodustab 73% kogu teadus- ja erialaraamatukogude kasutajate arvust.

¹⁶ Eesti Rahvusraamatukogu seaduse kohaselt

¹⁷ aktiivsed kasutajad, so kasutanud raamatukogu teenuseid aasta jooksul, kokku oli kasutajaid 41,5 tuhat

Tabel 10.12. Teadus- ja erialaraamatukogude näitajad aastail 2000–2011

	Raamatukogude arv	Kasutajate arv kokku, tuh	Töötajate arv	Laenutusi kasutaja kohta, arvestusüksust
2000	94	156,7	1 379	20,7
2001	89	152,2	1 322	25,6
2002	83	162,4	1 242	16,5
2003	80	170,1	1 186	13,2
2004	75	177,2	1 154	12,4
2005	70	165,5	1 089	16,3
2006	60	164,4	1 050	13,8
2007	55	203,2	1 043	11,4
2008	55	206,6	1 053	11,6
2009	53	178,1	964	13,2
2010	54	192,1	923	12,8
2011	51	201,5	904	12,2

Allikas: Statistikaamet

Tabel 10.13. Ülikooliraamatukogud 2007–2011

	Kasutajate arv		Töötajate arv		Kulud, tuh €	
	2007	2011	2007	2011	2007	2011
Tartu Ülikooli Raamatukogu	46,3	53,2	180	176	3 669	3 574
Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu	43,8	51,8	143	119	1 668	1 726
Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu	19,2	28,5	78	76	1 438	1 792
Eesti Maaülikooli Raamatukogu	5,1	6,6	17	20	262	311
Eesti Kunstiakadeemia Raamatukogu	3,7	4,5	8	8	109	197
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia Raamatukogu	2,7	2,8	12	10	166	198
Kokku	120,8	147,4	438	409	7 311	7 797
Muutus, 2011/2007, +/-%		22,0		-6,6		6,7

Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium, raamatukogude aruanded

Ülikooliraamatukogud on kasutajatele mugavad õpikeskkonnad, kus teavikuid saab laenutada automatiseeritult, kasutajatele on tagatud kiired ja mugavad paljundamise, skaneerimise, printimise võimalused, arvutite ja interneti kasutamine.

Teiste kõrgkoolide raamatukogusid oli Rahvusraamatukogu andmeil kokku 14. Raamatukogu olemasolu on seadusega nõutav vastavate õppeasutuste akrediteerimiseks.

Muudest raamatukogudest on olulised veel Eesti Hoiuraamatukogu, kus säilitatakse teistelt Eesti raamatukogudelt vastuvõetud harvemkasutatavaid trükiseid ja selle filiaal Eesti Pimedate Raamatukogu, kus on saadaval heliraamatud, -ajakirjad, puuteraamatud. Eesti Lastekirjanduse Keskus kogub ja säilitab maailma lasteraamatuid, perioodikat, raamatuillustratsioone ja muud eri-

alast materjali ning tegeleb lastekirjanduse uurimisega. Lastekirjanduse Keskus kui ürituste korraldaja loetakse alates 2011. aastast põhitegevuselt kirjandusvaldkonda kuuluvaks.

Teadus- ja erialaraamatukogudel on Sundeksemplari seadusega määratud ilmunud trükitoodangu säilitamise funktsioon. Seadus näeb ette 8 eksemplari loovutamist, neist säilitab Rahvusraamatukogu 2, Tartu Ülikooli Raamatukogu 2, Eesti Kirjandusmuuseumi Arhiivraamatukogu 2, Tallinna Tehnikaülikooli ja Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu kumbki 1 eksemplari.

Erialaraamatukogude teavikute koguarv oli 2011. aastal 13,9 mln (arvestusüksust), lisaks omaloodud jt andmebaaside kasutamisevõimalused (tabel 10.14). Olulise osa teavikutest moodustavad Rahvusraamatukogu ja ülikooliraamatukogude teavikud.

Tabel 10.14. Teadusraamatukogude teavikute arv, tuhandetes

	2007	2011
Raamatud	7 965,9	7 907,0
Jadaväljaanded	1 404,8	1 427,0
Auvised	93,2	121,6
Graafikateavikud	277,4	305,7
Noodiväljaanded	292,4	301,9
Käsitirjad	88,5	85,7
Mikrovormid	56,1	53,0
Elektroonilised jadaväljaanded	...	220,1
E-raamatud	...	202,2
Omaloodud andmebaasid	...	62
Hangitud andmebaasid (ligipääs)	...	344

Allikas: Eesti Rahvusraamatukogu

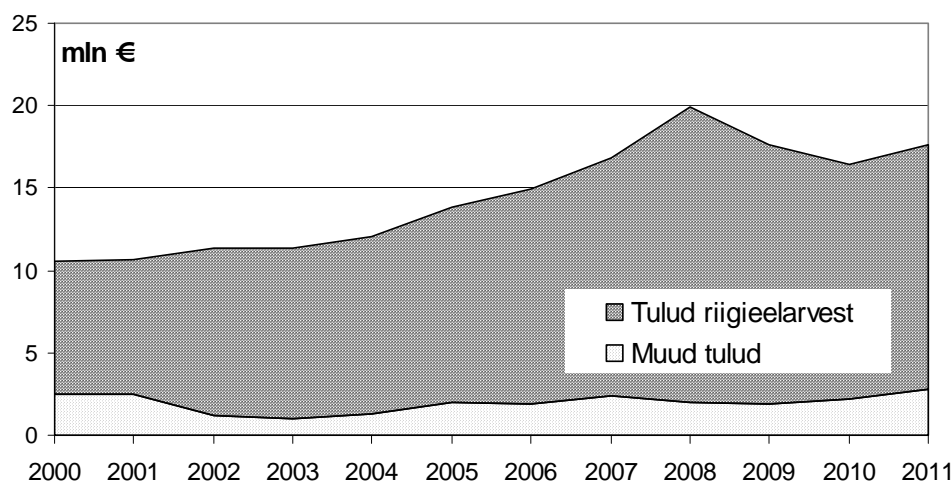
Tabel 10.15. Teadus- ja erialaraamatukogude tulud ja kulud 2007–2011

	2007		2011		Kasv 2011/07
	mln €	%	mln €	%	+/-%
Tulud kokku	16,9	100	17,7	100	4,8
Tulud riigieelarvest	14,4	85,7	14,9	84,3	3,0
Tulud kohalikul omavalitsuselt	0,03	0,2	0,03	0,2	-2,5
Tulud muudest allikatest	2,4	14,1	2,7	15,5	12,5
Kulud kokku	16,0	100	16,6	100	3,8
Tööjõukulud	8,6	54	8,9	54	3,0
Komplekteerimiskulud	4,5	28	3,7	22	-17,5
Investeeringud	0,6	4	0,7	4	16,7
Muud kulud	2,3	14	3,3	20	43,5

Allikad: Statistikaamet, Eesti Rahvusraamatukogu

Teadus- ja erialaraamatukogude *tulud* olid 2011. aastal 17,7 mln eurot, sellest 84% saadi riigilt, 14% muudest allikatest (sh omatulu, Kultuurkapital, annetused jm; tabel 10.15, joonis 10.8). Komplekteerimiskulud moodustasid 3,7 mln eurot ehk 22% kuludest, tööjõukulud 54% nagu 2007. aastalgi, muude kulude, sh majandamis- ja kommunaalkulud, osakaal oli tõusnud 20%-le, peegeldades kommunaalteenuste hinnatõusu mõju. Investeeringuid põhivarasse tehti 750 tuh euro eest. Tõenäoliselt kõik investeeringud ehitusse ja renoveerimisse statistikas ei kajastu, sest viimastel aastatel on tehtud mitmeid olulisi investeeringuid.

Joonis 10.8. Teadus- ja erialaraamatukogude tulud 2000–2011

Allikas: Statistikaamet

Suurimaks investeeringuks raamatukogude valdkonda oli Tallinna Tehnikaülikooli uus raamatukoguhuone, mis valmis 2009. aastal, autoriteks arhitektid Agabus, Endjärv ja Truverk (projekt “Ajupuu”). Uues raamatukogus on mugavad õppimisvõimalused, infootsinguga on raamatud kergesti avariilult leitavad, on olemas individuaal- ja rühmatööruumid. Raamatukogu valmimist toetas Euroopa Regionaalarengu Fond, ehitas Oma Ehitaja AS. TTÜ uue raamatukogu ehitusse investeeriti kokku ligikaudu 13 mln eurot.

Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu sai samuti uue õpikeskuse (õpperaamatukogu), mis avati mais 2013 nn Astra majas (autor arhitekt Fjuk, ehitas Oma Ehitaja AS).

CO₂ saastekvootide müügist saadud rahaga renoveeriti Rahvusraamatukogu ja Tartu Ülikooli Raamatukogu hooneid, muutes need energiasäästlikumaks, ehitati kaasaegsed ventilatsioonisüsteemid. Renoveerimistööde maksumuseks kujunes Rahvusraamatukogus ligikaudu 3,7 mln eurot, Tartu Ülikooli Raamatukogus 5 mln eurot. CO₂ kvoodide müügist saadud rahaga toimub ka Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukogu VI korruse renoveerimine.

10.1.4.3. Kooliraamatukogud

Kooliraamatukogude esmaseks ülesandeks on toetada nii õpilasi kui õpetajaid õppeprotsessis. Lisaks õppekogule, mis varustab õpilasi õpikutega, on kooliraamatukogudel põhikogu, mis peaks samuti toetama kõigi õppeainete õpetamist koolis ja võimaldama õpilastel laenutada kirjandustundides kohustuslikke raamatuid. Kooliraamatukogude põhikogud sisaldavad ilu- ja teatmekirjandust, perioodikat, neist võib leida muusikat ja filme, elektroonilisi teavikuid jm. Suures osas kooliraamatukogudes on lugejate kasutuses internetiühendusega arvutid. Ajakohane kooliraamatukogu peaks olema lugejakeskne koht, kus õpilasel on mugav ja huvitav raamatutega tegelda ja aega veeta. Raamatukogu võib olla koolis õpikeskuseks, mis on varustatud asjakohaste tehniliste vahenditega ja pakub mitmekesiseid info kasutamise võimalusi. Kooliraamatukogud aitavad lastes kujundada ja säilitada huvi lugemise, õppimise ja raamatukogude kasutamise vastu.

Kooliraamatukogud kuuluvad koolide juurde, nende tegevus toimub õppeasutuse töö raames ja nende põhikogu moodustamist ega täiendamist Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt eraldi ei rahastata, selleks tuleb koolil leida raha enda eelarvest. Seega on kooliraamatukogu tegevuses vastuolu eesmärkide ja rahastamisvõimaluste vahel.

Kooliraamatukogude täpne arv ei ole teada. 2008. aastal viidi Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt läbi kooliraamatukogude uuring, mis näitas, et kokku oli Eestis 455 kooliraamatukogu, see oli olemas 98%-l gümnaasiumidel ja 73%-l põhikoolidel, kokku 94%-l üldhariduskoolide õpilastel oli võimalus kooliraamatukogu kasutada. Arvestades koolivõrgu muutusi – ühinemisi, sulgemisi ja avamisi, on praeguseks samas koolide nimekirjas 433 üldhariduskooli, lisaks 27 kutseõppeasutust, seega peaks eeldatavasti olema 460 kooliraamatukogu (lisa 3, tabel 10.19). Lähema analüüsi aluseks on võetud need 377 kooliraamatukogu, kes esitasid 2011/2012 õppeaasta kohta teavet Rahvusraamatukogu raamatukogustatistikale (tabel 10.16).

Tabel 10.16. Kooliraamatukogud 2007–2011

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2011/07 +/-%
Raamatukogude arv	420	411	406	391	377	-10,2
Kasutajate arv, tuh	162	159	156	152	151	-6,8
Külastuste arv, tuh	2 670	2 473	2 470	2 465	2 331	-12,7
Laenutuste arv, tuh	2 080	1 997	1 985	2 008	1 962	-5,7
Teavikute arv (põhikogu), mln	4,66	4,53	4,54	4,42	4,34	-6,9
Raamatukoguhoidjate arv	532	528	515	494	457	-14,1
Laenutusi kasutaja kohta	13,9	12,6	12,7	13,2	13,0	-6,5

Allikas: Statistikaamet, Eesti Rahvusraamatukogu

Kooliraamatukogude arv on vähenenud koolivõrgu hõrenemisega. Kooliraamatukogude kasutajate arvu kahandab õpilaste arvu vähenemine. 2011/2012 aastal oli lugejaid 151 tuhat (joonis 10.9). Laenutuste arv põhikogust kasutaja kohta on viimastel aastatel siiski püsinud enam-vähem ühtlasel tasemel (13 laenutust aastas). Paremal järjel on gümnaasiumide raamatukogud, kus põ-

hikogu on suurem, paremini komplekteeritud ning suur osa töötajast on raamatukogulase haridusega (tabel 10.17).

Kooliraamatukogudes töötas kokku 494 raamatukoguhoidjat, neist 40% osalise koormusega, sageli õpetajatöö kõrvalt. Pooled kooliraamatukogude töötajast olid raamatukogundusliku haridusega.

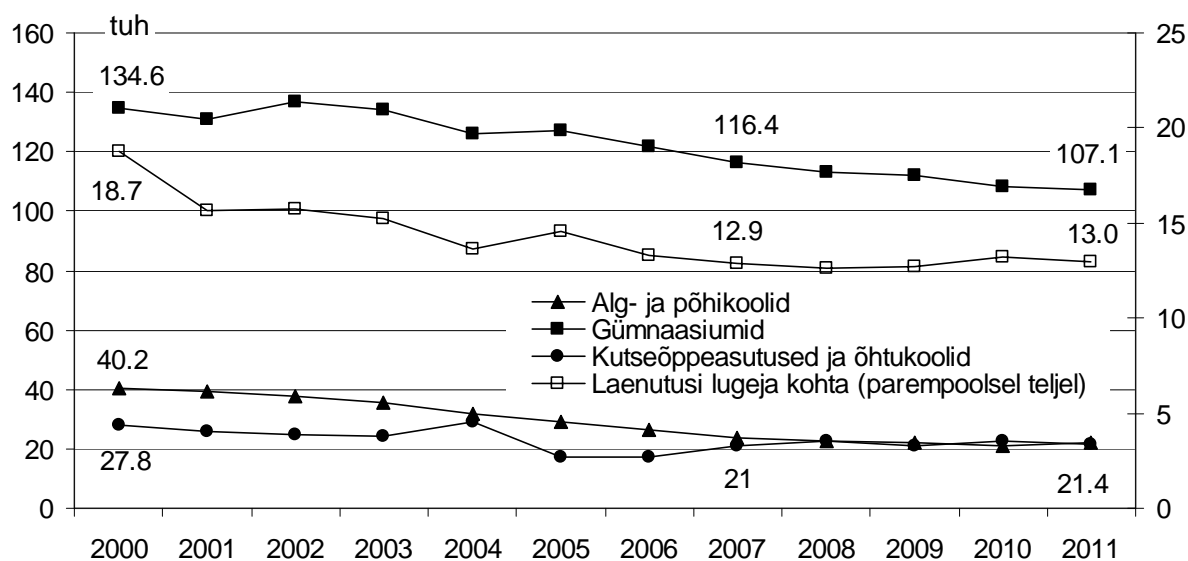
Põhiosa komplekteerimiskuludest (80%) kulub õppekogu täiendamisele, 2011. aastal täiendati õppekogusid 3,1 mln euro eest. Õpikukogule lisaks lugejate kasutuses olev nn põhikogu sisaldab raamatuid, ajakirju, auviseid, elektroonilisi teavikuid – kokku 4,4 mln teavikut 2011. aasta seisuga (tabel 10.18). Auviste ja elektrooniliste teavikute arv on veidi suurenenud, raamatute arv mitte. Algkooliraamatukogude põhikogu sisaldas keskmiselt 3,0 tuh teavikut, põhikoolides 4,9 tuh, gümnaasiumides 15,6 tuh ja õhtukoolides 3,6 tuh teavikut (tabel 10.17). 2007. aastaga võrreldes oli teavikute arv kõigi koolitüüpide raamatukogudes veidi kasvanud. Väiksemates koolides kujunevad komplekteerimiskulud kasutaja kohta kõrgemaks kui gümnaasiumides.

Tabel 10.17. Kooliraamatukogud näitajad kooliliikide lõikes 2011/2012

	Arv	Laenutusi kasutaja kohta	Komplekteerimiskulud kasutaja kohta, €	Põhikogu teavikuid raamatukogu kohta, tuh teavikut
Algkoolides	9	12,2	5,0	3,0
Põhikoolides	131	13,3	6,0	4,9
Gümnaasiumides	201	14,2	3,7	15,6
Õhtukoolides	13	8,5	28,4	3,6
Kutseõppeasutustes	22	8,2	3,3	20,0
Huvikoolis	1	4,6	...	27,6
Kokku	377	13,2	4,6	11,3

Allikas: Rahvusraamatukogu

Joonis 10.9. Kooliraamatukogude kasutajate arv 2000/2001–2011/2012

Allikas: Statistikaamet

Põhikogud olid Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt 2008. aastal teostatud ülevaate kohaselt üsnagi ebaühtlases olukorras ega suutnud alati toetada vajalikul määral riiklikku õppekava, praeguseks ei ole olukord eriti paranenud. Suures osas tuginetakse annetustele. 2010/11 õppeaastal täiendati põhikogusid ligikaudu 0,7 mln euro eest, sellele kulutati ligi viiendik (18,5%) kooliraamatukogude komplekteerimiskuludest ehk keskmiselt 4,6 eurot kasutaja kohta (2007. a 75 kr ehk 4,8 €). Seega jäi põhikogude täiendamine kasutaja kohta veidi alla 2007. aasta taset, reaalsväärtuses oli vähenemine hinnatõusu tõttu suurem.

Tabel 10.18. Kooliraamatukogude põhikogude teavikute arv (tuhat arvestusüksust)

	2007	2011
Raamatud	4 433,1	4 229,6
Ajakirjad	42,3	35,2
Auvised	79,0	83,1
Elektroonilised teavikud	16,2	18,3
Käsitõlked	7,6	8,1
Muud	36,9	41,1
Kokku põhikogus	4 615,1	4 415,3

Allikas: Eesti Rahvusraamatukogu

Tabel 10.19. Kooliraamatukogude arv maakonniti 2012

Maakond	Üldhariduskoolides				Kokku	Kutseõppeasutustes
	Algkoolides	Põhikoolides	Gümnaasiumides	Õhtukoolides		
Harjumaa	2	42	78	3	125	7
..Tallinn	1	12	59	3	75	7
.. muu Harjumaa	1	30	19	-	50	-
Hiiumaa	-	4	2	-	6	1
Ida-Virumaa	-	12	26	2	40	3
Jõgevamaa	-	6	8	1	15	2
Järvamaa	-	8	6	1	15	1
Läänemaa	2	13	6	1	22	1
Lääne-Virumaa	1	10	12	1	24	2
Põlvamaa	-	7	5	-	12	1
Pärnumaa	1	14	13	1	29	1
Raplamaa	1	9	6	-	16	2
Saaremaa	-	12	4	1	17	1
Tartumaa	3	18	26	1	48	2
Valgamaa	2	10	8	-	20	1
Viljandimaa	3	18	6	-	27	1
Võrumaa	-	10	6	1	17	1
Kokku 2012	15	193	212	13	433	27
Kokku 2008	22	191	224	13	450	27

Allikad: Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing 2008, korrigeeritud koolivõrgu muutustega

Uusi raamatuid lisandus 2011. aastal põhikogusse ligikaudu 177 tuhat, s.o keskel läbi 3 raamatut iga 4 kasutaja kohta.

Kooliraamatukoguhoidjate hinnangul on arvutiajastu laste lugemus langemas. Noorte lugemishuvi suurendamisele ei aita kaasa kehvapoolne raamatute kättesaadavus kooliraamatukogudes ja olukord, kus kooliraamatukogud ei ole piisavalt raamatutega varustatud.

Kooliraamatukogude ülesannete paremat täitmist võimaldaks:

- põhikogu komplekteerimisvõimaluste parandamine, võimaluse korral komplekteerimise kindlustamine osaliselt riigieelarvest;
- põhikogu täiendamine peaks moodustama vähemalt kolmandiku võrreldes õppekoguga (2011. a oli 20%);
- parem varustamine õppekavas nõutava ilukirjandusega;
- kooliraamatukogude metoodilise keskuse loomine (nõustamine, täiendkoolitus, juhendmaterjalid)
- töötajate täiendkoolituse arendamine (seminarid, teabepäevad), kogemuste vahetamine;
- laenutuse automatiseerimine suuremates koolides.

10.2. NÕUDLUS

Täpne raamatukogude kasutajate arv ei ole teada, sest lugeja võib kasutada mitme raamatukogu teenuseid, seda ühe ja sama raamatukogutüübi piires¹⁸.

Raamatukogude lugejate arvu kohta annavad teavet nii raamatukogustatistika kui ka sotsioloogilised uuringud. Rahvaraamatukogusid kasutas 390 tuhat inimest, teadus- ja erialaraamatukogusid 201 tuhat, kooliraamatukogusid 151 tuhat õpilast ja pedagoogi (tabel 10.20). Traditsioonilistele raamatute laenutajaile lisanduvad interneti-punktide külastajad, e-raamatu laenutajad, raamatukoguüritustel osalejad jt. Raamatukogustatistika fikseeris 2011. aastal üle 10 mln raamatukogukülastuse ja 16,8 mln laenutust kõigis raamatukogutüüpides kokku.

Tabel 10.20. Raamatukogude kasutamise põhinäitajad 2007–2011

	Kasutajate arv, tuh		Külastusi, mln		Laenutusi, mln	
	2007	2011	2007	2011	2007	2011
Rahvaraamatukogud	381,0	389,8	6,0	6,4	10,4	12,3
Teadus- ja erialaraamatukogud	203,2	201,5	1,7	1,5	2,3	2,5
Kooliraamatukogud (põhikogu)	161,8	151,0	2,7	2,5	2,3	2,0
Kokku	746,0	742,3	10,4	10,4	15,0	16,8

Allikas: Eesti Rahvusraamatukogu

Statistikaameti viimase kultuuritarbimise uuringu kohaselt 2009-2010. aasta kohta, millele alljärgnev analüüs tugineb, kasutab raamatukogu vähemalt korra aastas 42% Eesti vähemalt 10-aastastest elanikest (2007. aastal 45,2%), mis on 450 tuhat inimest. Arvestades külastajaina uuritud nooremaid vanusegruppe, samuti harvemini kui kord aastas külastajaid, võib külastajate koguarv olla 500-600 tuhande inimese ringis. Neil andmetel kipub raamatukogude kasutajate arv langema või külastatakse raamatukogusid senisest harvemini.

Raamatukogustatistika kohaselt oli rahvaraamatukogude kasutajate arv oli 2011. aastal võrreldes 2007. aastaga 2,3% suurenenud, kuid teadus- ja erialaraamatukogude ning kooliraamatukogude kasutajate arv on vähenenud (tabel 10.20). Laenutuste arv on võrreldes 2007. aastaga kasvanud nii rahva- kui ka teadus- ja erialaraamatukogudes. Kui palju on laenutuste arv kasvanud tegelike laenutuste näol, kui palju mugavamaks muutunud pikenduste kaudu, ei ole teada. 2012. aasta rahvaraamatukogude andmed näitasid, et 2012. aastal nii laenutuste koguarv kui ka laenutuste arv lugeja kohta on taas veidi langesid.

¹⁸ näiteks Tallinnas on võetud kasutusele keskraamatukogu ja harukogude piires ühtne raamatukogukaart, mis välis- tab lugeja mitmekordse registreerimise.

Tabel 10.21. Raamatukogu külastamine vähemalt kord viimase 12 kuu jooksul 2009.-2010. a
(% vähemalt 10-aastastest elanikest)

	2009-2010
Kokku	42,2
Mehed	33,8
Naised	49,1
Eestlased	45,4
Mitte-eestlased	34,9
10-17-aastased	82,7
18-24-aastased	61,1
25-44-aastased	41,9
45-64-aastased	34,3
65-74-aastased	32,3
Vähemalt 75-aastased	17,1
Esimese taseme või madalama haridusega isikud	43,0
Teise taseme haridusega isikud	35,5
Kolmanda taseme haridusega isikud	53,1
Madalaima sissetulekukvintiliiga töötajad	42,6
II sissetulekukvintiliiga töötajad	40,9
III sissetulekukvintiliiga töötajad	37,3
IV sissetulekukvintiliiga töötajad	45,0
Kõrgeima sissetulekukvintiliiga töötajad	45,0
Täisajaga töötajad	39,8
Osaajaga töötajad	55,3
Töötud	36,2
Pensionärid	24,8
Õpilased	84,5
Muud mitteaktiivsed	40,3

Allikas: Statistikaamet

Raamatukogus käivad ligikaudu pooled naised (49%) ja kolmandik meestest (34%; tabel 10.21). Rohkem on raamatukoguhuvilisi laste ja noorte seas, külastatavus langeb aegamööda vanuse kasvades. Eestlased külastavad raamatukogu rohkem (45%) kui teised rahvused (35%), osaajaga töötajad sagedamini kui täisajaga töötajad. Kõrgema haridusega inimesed kasutavad raamatukogu teenuseid enam kui väiksema haridusega inimesed, kuid kasiin sissetulek tingib vajaduse raamatukogu kasutada. Linna- ja maaelanike vahel tervikuna raamatukogude teenuste kasutamises eriti vahet ei ole, kuid erinevusi on maakonniti – enam kui pooltes maakondades, sh Hiiu, Jõgeva, Järva, Lääne, Põlva, Rapla, Saare, Tartu, Viljandi ja Võru maakonnas on külastatavus Eesti keskmisest kõrgem.

Aasta jooksul raamatukogu külastanud inimestest käis 19% seal 1-3 korda aastas, 22% 4-6 korda, 21% 7-12 korda ja 38% üle 12 korra aastas. Kõige arvukam on kõigis vanusegruppides sagedaste külastajate grupp – külastajad, kes käivad raamatukogus tihemini kui kord kuus moodustavad 38% kõigist raamatukogude kasutajaist ja nende arvele langeb vähemalt 57% kõigist külastustest.

Statistikaameti kultuuritarbimise uuringu andmeil on huvipuudus peamine põhjus, miks ei soovi-
ta raamatukogus käia, samuti asjaolu, et kodus on juba piisavalt raamatuid ja neid ostetakse ise.
Vaba aja puudumine on samuti oluliseks takistuseks. Paljudel meestel puudub huvi raamatukogu
vastu, nagu osal noortel 18-24 aasta vanuses, samuti väiksema hariduse ja madalama sissetule-
kuga isikutel. Koduse raamatukogu olemasolu on sagedasema mittekäimise põhjuseks eriti lastel,
18-24-aastased noortel, kõrgema haridustaseme ja parema sissetulekuga isikutel. Tööealised ini-
mesed ostavad endale piisava sissetuleku olemasolul sageli raamatuid ise, seda just linnades, kus
on raamatuid müügil, raamatukogu külastamist segab neil ajapuudus, eriti täisajaga töötajail.
Lapsed laenutavad raamatuid sageli üksteiselt. Raamatukogu puudumist elukoha lähedal märgiti
üksnes vähestel juhtudel.

Raamatukogude vajalikkuse kasuks räägib asjaolu, et lugemisharrastus on Eesti elanike seas en-
diselt populaarne – 75% elanikest oli SA uuringu kohaselt viimasel 12 kuul raamatuid lugenud
(vähemalt 10-aastastest).

10.3. ORGANISATSIOON JA POLIITIKA

10.3.1. Riiklikud toetusmeetmed

Riik finantseerib raamatukogusid, et tagada neile võimalus täita ülesandeid ja arendada tegevust, mida riik raamatukogudelt eeldab ja mis on seadusega määratud. Raamatukogude valdkonda reguleerivad mitmed seadused: avaliku teabe seadus, rahvaraamatukogu seadus, rahvusraamatukogu seadus, kooli- ja gümnaasiumiseadus, kõrgkooliseadus, teadus- ja arendustegevuse seadus jt.

Eesti Rahvusraamatukogu tegevuskulud kaetakse riigieelarvest. *Rahvaraamatukogud* saavad riigilt toetust kogude komplekteerimiseks ning tagatakse iga maakonna keskraamatukogu tööjõukulud 4 spetsialistile, kes koordineerivad maakonna rahvaraamatukogude võrgu tööd ja tegelevad kogude komplekteerimisega maakonnas, lisaks on võimalik rahvaraamatukogudel taotleda toetust arenduskulude katteks (2011. aastal kokku 2,2 mln € tabel 10.22).

Tabel 10.22. Eraldised raamatukogudele riigieelarvest 2007–2012, tuh €

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kultuuriministeeriumi eelarvest						
Eesti Rahvusraamatukogu tegevuskulud	5 649	6 020	5 202	4 782	4 782	4 807
+ investeeringud	-	-	-	32	32	77
+ e-kogu arendamine	-	-	32	32	32	32
Rahvaraamatukogudele teavikute ostmine	2 036	2 224	1 678	1 678	1 678	1 678
Maakonnaraamatukogude töötajate tööjõukulud	593	662	565	515	515	478
Eesti Hoiuraamatukogu tegevuskulud	497	561	460	471	458	452
sh investeeringud	102	122	64	96	42	51
Pimedate raamatukogu digiteavikute valmistamine	-	13	13	13	29	19
Eesti Lastekirjanduse Keskuse tegevuskulud ¹⁹	364	383	322	293
Raamatukogundusalased arenduskulud	45	58	29	23	23	23
Raamatukogude inventar	-	-	-	-	-	37
Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarvest						
Ülikooliraamatukogudele	-	2 237	2 105	1 913	1 913	1 913
Teadusraamatukogudele teavikute hankimine	1 879	2 301	1 377	1 870	1 870	1 835
Teadusandmebaaside ühishanked	1 250	1 530	486	-	-	-
Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortium ELNET (MTÜ)	128	179	168	153	153	153

Allikad: Rahandusministeerium, Kultuuriministeerium

¹⁹ alates 2011 loetakse kirjandusvaldkonda

Riigieelarvest finantseeritakse ka Eesti Hoiuraamatukogu, mille osakonnaks on Eesti Pimedate Raamatukogu.

Rahvaraamatukogud on enda projektidele, ettevõtmistele ja üritustele saanud toetusi Kultuurkapitali kirjanduse ja rahvakultuuri sihtkapitalidest, samuti maakondlikest toetussummadest (2011. aastal kokku 22,6 tuh eurot). Hasartmängumaksu Nõukogult saadud toetussummad oli suuremadki – 33,5 tuh eurot (2011.a).

Teadus- ja erialaraamatukogude kulud kaetakse nende ministeeriumide ja ametkondade poolt, kelle haldusalasse vastav raamatukogu kuulub, näiteks ülikooliraamatukogudel Haridus- ja Teadusministeeriumi (HTM) poolt. HTM eelarvest rahastati kuni 2009. aastani teadusinfo hankimist teadusraamatukogudele, s.o rahvusvahelistele elektroonilistele teadusandmebaaside litsentside ostmist (e-andmebaaside ühishange Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsiumi ELNET poolt; tabel 10.23). Alates 2010. aastast toimus e-andmebaasidele ligipääsu hankimine Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERDF) E-Teadusinfo programmi toel, 2013. aastaga saab see programm aga läbi.

Teadusraamatukogude teavikute hankimist toetatakse riigieelarvest 1,8 mln euroga, see summa ei ole viimasel neljal aastal muutunud nagu rahvaraamatukogudele teavikute ostmiseks eraldatud summagi (1,7 mln eurot), mis on juba viis aastat püsinud samal tasemel (tabel 10.22).

Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsiumi rahastamine (153 tuh €aastas) on suunatud infosüsteemi ESTER hoolduskuludeks.

Tabel 10.23. Raamatukogude valdkonna rahastamine toetusfondidest, tuh €

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Eesti fondidest						
Kultuurkapitali kirjanduse sihtkapitalist	1,9	2,8	1,6	8,5	3,8	12,6
Kultuurkapitali rahvakultuuri sihtkapitalist	7,9	10,6	11,0	6,4	4,1	6,8
Kultuurkapitali maakondlikest jaotustest	12,8	10,4	11,5	12,7	14,7	16,9
Hasartmängumaksu Nõukogult	5,2	17,0	33,5	36,6
<i>Kokku</i>	22,6	23,8	29,3	44,6	56,1	72,9
Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERDF) toel:						
Elektroonilise teadusinformatsiooni programm "E-teadusinfo" (teadusandmebaaside hanked)	-	-	-	1 906,7	1 977,1	2 440,1
Eesti digitaalse kultuuripärandi arhiiv (Rahvusraamatukogus)	-	-	-	-	118,7	..
<i>Mitmeaastased projektid</i>					2011–2015	
Eesti E-varamu ja teavikute säilitamine (Tartu Ülikool)					2 720,1	
					2010–2013	
Üle-eestilise digiteerimiskeskuse väljaarendamine TLÜ Akadeemilises Raamatukogus					298,8	

Allikad: Kultuuriministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Kultuurkapital, HMN, SA Archimedes

Eesti *E-varamu* ja teavikute säilitamine on projekt, mida on toetatud Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERDF) kaudu teaduse infrastruktuuri toetamise projektide raames (tabelis 10.23). *E-varamu* projekt hõlmab digiteerimiskeskuste arendamist, teavikute digiteerimist, et tagada Eesti jaoks oluliste kogude säilimine. Eesmärgiks on ühtse e-keskkonna, E-varamu portaali loomine, mille kaudu on võimalik teha otsinguid erinevate mäluasutuste (raamatukogude, arhiivide, muuseumide) andmebaasidest, e-kogudest ja teaduskirjanduse andmebaasidest. Ühtse e-portaali loomine peaks toetama Eesti teaduse ja kõrghariduse arengut, tõhustama Eesti teadlaste tööd ning tulevikus võimaldama ligipääsu üleeuroopalisele raamatukogule Europeana. E-Varamu projekt kuulub Eestile oluliste teaduse infrastruktuuri projektide hulka, see on nn teaduse infrastruktuuride teekaardil (2010). Projektis osalevad Tartu ja Tallinna ülikoolid, Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortium, Eesti Kirjandusmuuseum, Rahvusraamatukogu ja Rahvusarhiiv.

Autoriõiguse seaduse alusel saavad autorid, kelle teoseid raamatukogudest laenutatakse, *laenutushüvitist*, mida maksab SA Autorihüvitusfond raamatukogude laenutusinfo alusel. Laenutus- ja reprograafiahüvitiseks mõeldud summa eraldatakse riigieelarvest, nii 2011. kui ka 2012. aastal kulus selleks 23,7 tuhat eurot. 2011. aastal sai laenutushüvitist 1434 autorit, suurima laenutushüvitise saajad olid Erik Tohvri, Ira Lember, Barbara Cartland, Aino Pervik, Raili Puskar (tõlkija), Maia Planhof (tõlkija), Ketlin Priilinn, Urve Liivamägi (tõlkija), Andrus Kivirähk, Leelo Tungal.

Paljusid rahvaraamatukogusid on toetanud USA suursaatkond Ameerika teabepunktide loomisega ning eraldanud stipendiume teavikute, tehniliste vahendite ostuks, ajakirjade tellimiseks, sündmuste läbiviimiseks, samuti töötajate täiendkoolituseks. Raamatukogud teevad koostööd saatkonna spetsialistidega teabepunkti sündmuste organiseerimisel. Ameerika Teabepunktide koordinaatoritel oli võimalus osaleda täiendkoolitusel USA-s.

Erinevate Euroopa fondide toel, sh kohalike omavalitsuste investeringuprogrammide abil on mõned raamatukogud saanud uued hooned, paljud on saanud asuda uutesse renoveeritud ruumidesse. Näiteid on toodud vastavate alavaldkondade ülevaadetes. Täpsemat ülevaadet uued ruumid saanud ja olmetingimusi parandanud raamatukogudest ja vastavatest investeringusummadest ei võimalda saada käesoleva uuringu maht.

10.3.2. Organisatsioonid

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing (ERÜ) koondab raamatukoguhoidjaid, esindades nende huve. ERÜ on rahvusvahelise raamatukoguorganisatsiooni (IFLA²⁰) liige.

Ühingu eesmärgiks on raamatukogunduse arendamine ja raamatukoguhoidjate kutseoskuste tõstmine. Tegutseb 6 toimkonda, 3 sektsiooni (erialaraamatukogude, maaraamatukogude, kooliraamatukogude sektsioon), töörühmad ja piirkondlikud ühendused. Ühing on raamatukoguhoidja kutsekvalifikatsiooni omistaja. ERÜ korraldab raamatukogundusalaseid üritusi – teabepäevi, suveseminare, konverentse. Ühingu 10. kongress toimus mais 2013. Antakse välja ajakirja Raama-

²⁰ International Federation of Libraries Associations

tukogu ja aastaraamatuid. Igal aastal tunnustab Raamatukoguhoidjate Ühing parimaid raamatukoguhoidjaid, traditsiooniliseks on Eesti raamatukogunduse rajaja Friedrich Puksoo auhind.

Eesti Muusikakogude Ühendus (EMKÜ) esindab muusikakogude erialahuvisid ja edendab muusikakogude omavahelist koostööd. Ühendusel on 13 liiget. Püütakse arendada ja paremini korraldada muusikakogude tegevust. EMKÜ on Rahvusvahelise Muusikaraamatukogude Liidu (IAML) liige.

Eesti Kunstiraamatukogude Ühenduse liikmeteks on 10 kunstiraamatukogu. Ühendus edendab kunstiraamatukogude tegevust ja püüab koordineerida kogude komplekteerimist. Osaletakse rahvusvahelise organisatsiooni ARALIS tegevuses.

Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortium ELNET²¹ (loodud 1996) on ühendus, mis on loodud raamatukogude avalike huvide ühiseks esindamiseks ning mille liikmeteks on 14 teadus-, muuseumi- ja linnaraamatukogu. ELNET haldab e-kataloogi ESTER ja artiklite andmebaasi ISE ning tegeleb rahvusvahelistele elektroonilistele teadusandmebaasidele ligipääsu hankimisega (programm E-teadusinfo). ELNET Konsortiumiga liitunud raamatukogude ühiskataloog ESTER sisaldab andmeid raamatukogudes leiduvate teavikute kohta ja koosneb e-kataloogidest ESTER Tallinn (<http://ester.nlib.ee>) ja ESTER Tartu (<http://ester.utlib.ee>). Andmebaas ISE (Index Scriptorum Estoniae; <http://ise.nlib.ee>) sisaldab andmeid ja lühitutvustusi Eestis ilmunud artiklite kohta.

10.3.3. Seosed teiste majandusharude ja loomemajanduse valdkondadega

Teistest majandusharudest, millega raamatukogud on seotud ja millest nad sõltuvad, on kõige tugevamad seosed info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaga ja trükindusega, raamatute jm trükitoodangu müügiga. Tänapäeva raamatukogud tuginevad suures osas info- ja kommunikatsioonitehnoloogiale (IKT), sh spetsiaalsetele raamatukoguprogrammidele. Ka e-raamat on infotehnoloogiline teenus. Muudest majandusharudest on olulisemad sidemed trükindusega, raamatute (hulgi)müügiga. Seoseid teiste valdkondadega illustreerib joonis 10.11.

Teiste loomemajanduse sektoritega tekivad sidemed nii raamatukogude põhifunktsiooni – info-teeninduse (lugejateeninduse) alusel kui ka erinevate raamatukoguürituste pinnal.

Teavikute hankimisel suheldakse kirjastajatega (trükitoodangu ja audio-video teavikute kirjastajad ja vahendajad), kellele raamatukogud on oluline turg (joonis 10.10). Raamatukogudes korraldatakse raamatümüüke ja kirjandusfestivale. Samal ajal suudavad raamatukogud varustada loomeinimesi erialakirjanduse ja teabega. Raamatukogud tagavad laiale avalikkusele juurdepääsu loomeinimeste loomingule laenutatavate teavikute näol (kirjandus, osalt muusika, film), samuti internetikasutuse võimaldamisega. Raamatukogude avatud internetipunktid muudavad külastajaile kättesaadavaks info toimuvate kultuurisündmuste kohta.

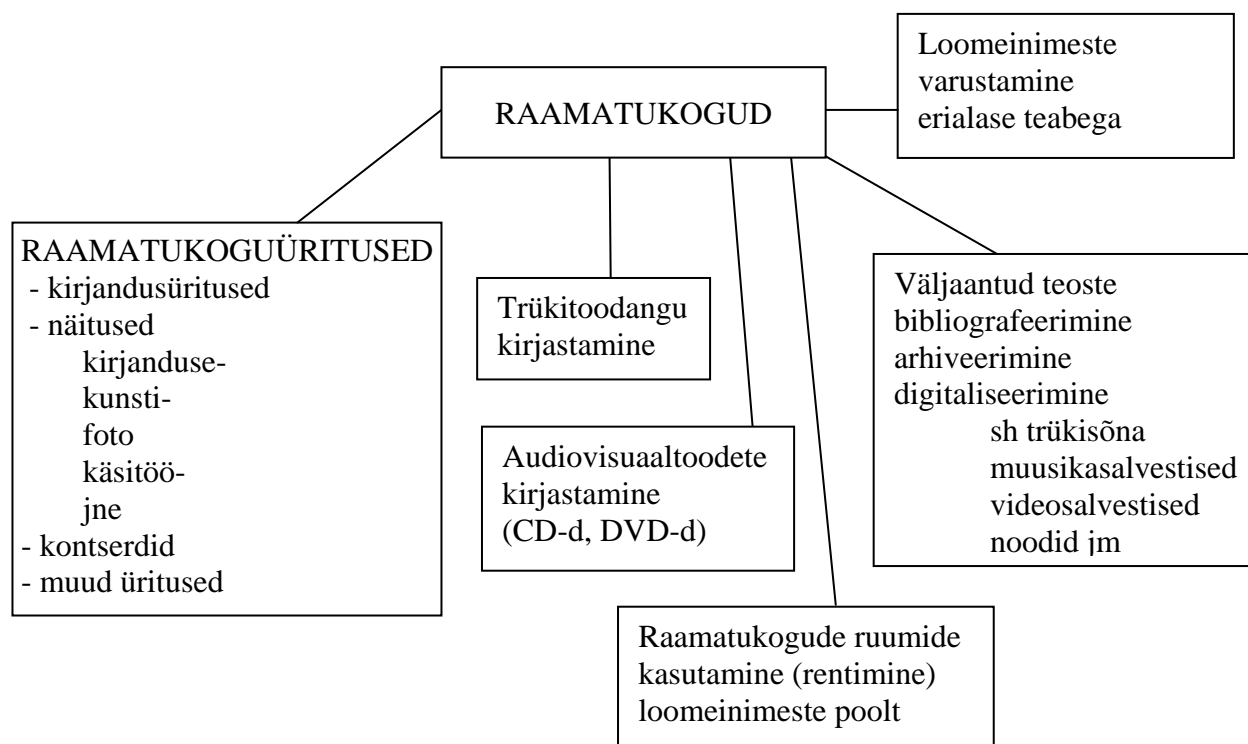
²¹ Estonian Libraries Network

Raamatukogud korraldavad arvukalt kultuuriüritusi. Kõige sagedamini leiavad aset kirjandusüritused (näiteks kohtumised kirjanikega, omaloomingukonkursid), rohkesti on näitusi (raamatu-, kunsti-, tarbekunsti-, foto-, samuti käsitöönäitusi jne), muusikaüritusi jm. Teatrietendusteks kasutatakse Rahvusraamatukogu ruume (VAT Teater).

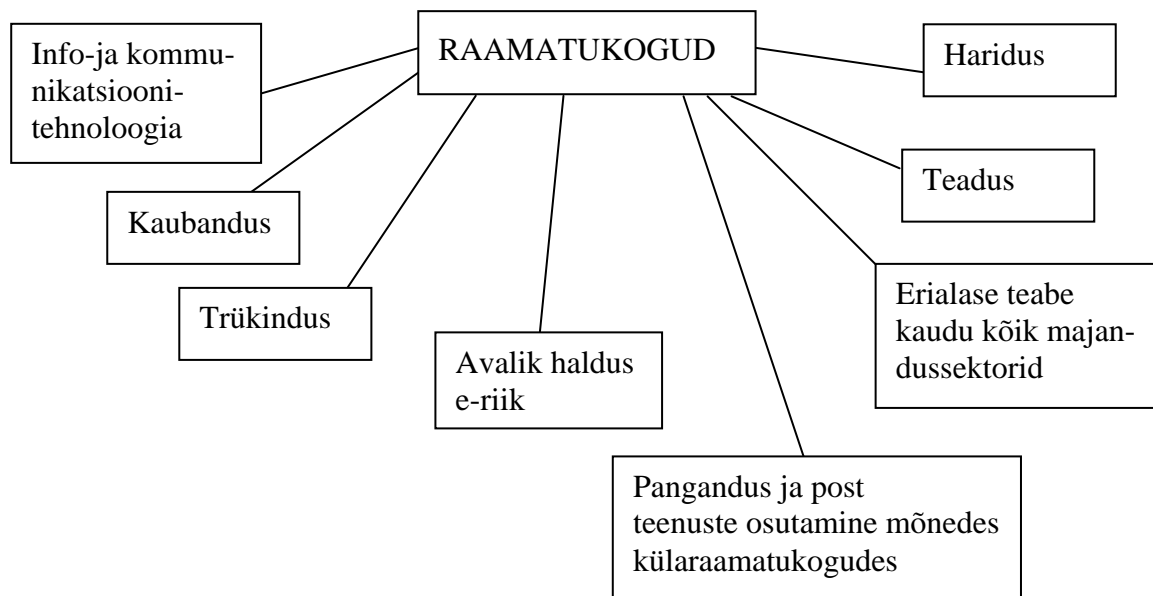
Muuseumidega esineb koostööd mitmes variandis. Eksponeeritakse muuseumides koostatud näitusi, näiteks Kohila raamatukogus oli väljas Hageri Muuseumi vahendatud näitus, mis oli sündinud Mahtra Talurahvamuuseumi ja TÜ Ajaloomuuseumi koostööna. Koostööd tuleb ette seoses kodulooalase teabe hankimise ja vahendamisega, näiteks raamatukogutöötaja annab kodulooalast teavet muuseumile. Mõnes vallas või linnas paiknevad raamatukogu ja muuseum kui valla asutused ühes majas (näiteks Paldiskis). Alates 2011. aastast osaleb Rahvusraamatukogu Muuseumiöö projektis. Kaudselt seondub muuseumidega lähedase temaatikaga Eesti rahvaraamatukogude ühine kodulooportaal (www.kodulugu.ee), millega on ühinenud seitsme maakonna raamatukogud ja kust on võimalik otsida eri paikkondi puudutavaid artikleid, teavikuid jm koduloolist infot. Kodulooportali link on leitav rahvaraamatukogude kodulehekülgedelt.

Koostöö sisekujundajatega (sisearhitektidega) on samuti oluline, sellest sõltub õhkkond, mis raamatukogus valitseb. Seoseid teiste loomemajanduse valdkondadega illustreerib joonis 10.10.

Joonis 10.10. Raamatukogude seosed teiste loomemajanduse valdkondadega

Joonis 10.11. Raamatukogude seosed teiste valdkondadega

10.4. HARIDUS

Raamatukogundusspetsialiste koolitatakse Tallinna Ülikoolis ja Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias.

Tallinna Ülikooli (TLÜ) Infoteaduste Instituut on kujunenud välja Tallinna Pedagoogikaülikooli infoteaduste osakonnast, mis omakorda sai alguse Tallinna Pedagoogilise Instituudi raamatukogunduse ja bibliograafia kateedrist. Raamatukoguspetsialiste valmistatakse ette infoteaduse erialal, mille lõpetas viimasel viiel aastal (2008–2012) bakalaureusena kokku 137 spetsialisti. Infoteaduse magistriõppe lõpetajaid oli 2008–2012. aastal 45, dokumendihalduse erialal 17, infojuhtimise erialal 7 (kokku 69; tabel 10.24).

Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias õpetatakse raamatukogundust rakenduskõrgharidusena raamatukogunduse ja infoteaduste eriala raames, millel 2008-2012 oli kokku 89 lõpetajat. Magistrikraadi infokorralduse alal kaitsti Tartu Ülikoolis 2008-2012 aastail 26 korral. Alates 2013. aastast on raamatukogunduse spetsialiste ettevalmistava õppekava nimetuseks infokorraldus.

Alates 1992. aastast oli seega infoteaduste erialadel kokku bakalaureusena või rakenduskõrgharidusõppes või diplomiõppes lõpetajaid kokku 1287, magistriõppes 169 ja doktorikraadi kaitsti 3 korral (tabel 10.25). Lõpetanud spetsialistide arv näitab, et arvuliselt peaks kõrgharidusega töötajaid raamatukogude tarvis piisama, erialasele tööle asumist võib mõnikord takistada pakutav palgatase.

Täiendõpet pakuvad Eesti Rahvusraamatukogu, Tallinna Ülikool, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, TÜ Avatud Ülikool. Erialast täienduskoolitust on korraldanud Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing. Rahvaraamatukogude töötajad peavad sobivaks variandiks maakondade keskraamatukogude poolt korraldatavaid koolitusi. Keskraamatukogud viivad läbi koolituspäevi, õppesõite, koolitusreise ja arvutikoolitust. Omavalitsuste võimalused rahastajana on piiratud, seetõttu on teretulnud just vähemkulukad koolitused oma maakonna piires.

Eesti Rahvusraamatukogu on juba aastaid korraldanud kutsekoolitust neile raamatukogutöötajaile, kel puudub raamatukogundusalane eriharidus. Kutsekoolitust korraldab TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia ja on korraldanud Tallinna Ülikool (2004-2007).

Sarnaselt mitmete teiste ametialadega on raamatukoguhoidjail oma kutsestandard, mille eesmärgiks on väärtustada ja tunnustada raamatukoguhoidja kutset. Kutsekvalifikatsiooni taotlemine toimubki Raamatukoguhoidjate Ühingu (ERÜ) poolt moodustatud kutsekomisjoni kaudu. 2013. aasta maikuu seisuga on välja antud 897 raamatukoguhoidja kutsetunnistust, sh 464 raamatukoguhoidja III taseme, 409 raamatukoguhoidja IV taseme ja 24 raamatukoguhoidja V taseme kutsetunnistust. 2013. aastal kinnitati uued kutsestandardid, mille kohaselt on raamatukoguhoidjate uued kutsetasemed 6., 7. ja 8. tase, mille omistamist on võimalik taotleda alates 2014. aastast.

Maakonnaraamatukogude hinnangul pakutakse erialast koolitust riiklikul tasandil piisavalt, oleks vaid raha neil osalemiseks²². Koolitussummade nappus võib jätta ilma tööks vajalikust teabest.

²² Viljandi Raamatukogu aastaaruandest 2011

Tabel 10.24. Raamatukogundusalastel erialadel lõpetajate arv aastatel 2008–2012

		2008	2009	2010	2011	2012	2008–2012
Tallinna Ülikool							
Infoteadus	bak	34	41	20	25	17	137
Infoteadus	mag	23	7	4	5	6	45
Infojuhtimine	mag	-	5	1	1	-	7
dokumendihaldus	mag	-	4	5	4	4	17
Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia							
Raamatukogundus ja info-keskkonnad	rak-kh	27	21	12	11	18	89
Infokorraldus	mag	1	1	9	8	7	26
Kokku bakalaureuseõpe ja rakenduskõrgharidus		61	62	32	36	35	226
Kokku magistriõpe		24	17	19	18	17	95

Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium

Tabel 10.25. Raamatukogundusalastel erialadel lõpetajate arv aastatel 1992–2012

		1992–2000	2001–2007	2008–2012	1992–2012	
Tallinna Ülikool						
Infoteadus	dipl-õpe		119	113	-	232
Infoteadus	bak		306	242	103	651
Infojuhtimine, infoteadus	mag		25	56	45	125
Infoteadused	dokt		0	3	0	3
TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia						
Raamatukogundus ja infokeskkonnad	rak-kh		147	134	89	370
Infokorraldus	mag		-	-	26	26
Kokku diplomiope			119	113	-	232
Kokku bakalaureuseõpe			306	242	137	685
Kokku rakenduskõrgharidus			147	134	89	370
Kokku magistriõpe			25	49	95	169
Kokku doktoriõpe			0	3	0	3

Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium

10.5. TUGEVUSED, NÕRKUSED, ARENGUVÕIMALUSED, OHUD

Tugevused

- Väljakujunenud rahvaraamatukogude võrgu olemasolu
- Kasutajatel tasuta ligipääs infole ja kirjandusele
- Interneti ja e-riigi teenuste kasutamise võimalused külastajail
- Rahvaraamatukogud toimivad kogukonna- ja kultuurikeskustena
- Raamatukoguühendused, kes suudavad valdkonna arengule kaasa rääkida
- Mitmed tänapäevase töökeskkonna ja kasutajasõbraliku lugemisalaga uued raamatukoguhooned
- Professionaalsed raamatukogutöötajad
- Toimiv täiendõppesüsteem
- Valdkonna arengut tulemuslikult mõjutavad raamatukoguühendused
- Sihtgrupipõhine kasutajakoolituste pakkumine raamatukogudes ja kasutajakoolituste sisu ja vormi vastavus kasutajate muutuvatele vajadustele
- Infosüsteemide ester, urram ja riks areng
- Teadusraamatukogud vastavad õppe- ja teadustöö vajadustele
- Kogude kujunduse ja teadusandmebaaside hangete järjepidevus
- Tulemuslik raamatukogudevaheline koostöö eesti raamatukoguvõrgu konsortsiumi tasandil

Nõrkused

- Infotöötajate võrdlemisi madalad palgad, mis raskendab kõrgelt kvalifitseeritud tööjõu leidmist
- Komplekteerimissummade püsimine majanduslanguse aegsel tasemel ja samaaegne teavikute hinna tõus ei võimalda kogusid kujundada vastavalt kasutajate nõudlusele
- Paljudes raamatukogudes vananenud ja tänapäeva nõuetele mittevastav infrastruktuur (ruumid, sisustus, riistvara, tarkvara)
- Töötajate osalemist koolitustel takistab omavalitsuste rahapuudus
- Osa rahvaraamatukogude lahtiolekuaegade ajutine lühenemine
- Kooliraamatukogude põhikogud ei ole õppetöö toetamiseks piisavalt varustatud

Arenguvõimalused

- Säästva ellusuhtumise areng soosib raamatukogu teenuste eelistamist raamatute ostmisele
- Infoühiskonnas kasvab vajadus infokirjaoskuse järele, raamatukogu saab pakkuda koolitusi, ligipääsu infole
- E-raamatute populaarsuse ja osakaalu suurenemine
- Kodanikuühiskonna tugevnedes suureneb raamatukogu funktsioon kogukonnakeskusena
- Kooliraamatukogude põhikogude riiklik rahastamine kohustusliku kirjanduse osas
- Teadus- ja arendustegevuse järjepidevus infoteaduste valdkondades
- Rahvusvahelise koostöö arendamine euroopa liidu projektide ja programmide vahendusel ning kaasatuse suurendamine rahvusvaheliste erialaühenduste tegevuses
- Raamatukogude arengustrateegia (arengukava) koostamine
- Elukestva õppe toetamine oma põhitegevusega
- Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia arengust tulenevate võimaluste kasutamine

Ohud

- Rahvaarvu vähenemine, elanike lahkumine
- Lugesihuvi vähenemine
- Aeglasest majanduskasvust tulenev komplekteerimisvõimaluste jätkuv madalseis ja mittepiisav finantseerimine
- Eelarved ei arvesta suurenevate kommunaalkuludega
- Konkureerivate infootsinguvahendite kiire areng
- Osa e-raamatute tootjaist ei ole huvitatud koostööst raamatukogudega
- Kõik autorid ei anna e-raamatule laenutuslitsentsi
- Kehtiv autoriõiguse seadus ei tööta uute arengute puhul
- Haldusreformist tulenev oht raamatukoguvõrgule
- Hea haridusega noorte raamatukoguhoidjate puudus, palk ei ole konkurentsivõimeline
- Meedia ja muude meelelahutuse võimaluste eelistamine lugemisele
- E-raamatute ärimudelid ei ole veel välja kujunenud ja võivad areneda raamatukogudele ebasoodsas suunas

10.6. ARENGUPROGNOOS LÄHIMAKS 3–5 AASTAKS

- Rahvaraamatukogude jätkuv toimimine kultuurielu ja kohalike keskustena
- Rohelise mõtlemise ja säästva suhtumise areng soodustab raamatukogude kasutamist
- Riigipoolse ja omavalitsuste toetuse järk-järguline taastumine majanduslike võimaluste paranedes
- Raamatukogude põhifunktsioonide jätkusuutlikkus ja areng kompetentsete infotöötajate toel
- Raamatukoguvõrgu muutused vastavalt teeninduspiirkondade vajadustele
- E-teenuste laiem kasutamine
- Raamatukogud toetavad oma põhitegevusega elukestvat õpet
- Informatsiooni hinna jätkuv tõus (andmebaasid, trükiväljaanded)

10.7. EKSPERDID JA ÜMARLAUD

Raamatukogude valdkonna töö arutelu toimus 29. mail 2013.

Nimi	Organisatsioon	Osalemine ümarlual
Meeli Veskus	Kultuuriministeerium	✓
Janne Andresoo	Eesti Rahvusraamatukogu	✓
Margit Jõgi	Eesti Rahvusraamatukogu	✓
Kaie Holm	Tallinna Linnaraamatukogu	✓
Aira Lepik	Tallinna Ülikool	✓
Katre Riisalu	Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing	✓
Mihkel Volt	Eesti Rahvusraamatukogu	✓
Kai Idarand	Eesti Rahvusraamatukogu	
Taivo Raud	Haridus- ja Teadusministeerium	
Tiia Lepasson	Haridus- ja Teadusministeerium	
EKI partneritest osalesid:		
Anu-Maaja Pallok	Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	✓
EKI töögrupist osalesid:		
Marje Josing	Eesti Konjunktuuriinstituut	✓
Triin Vahi	Eesti Konjunktuuriinstituut	✓
Aet Vanamölder	Eesti Konjunktuuriinstituut	✓

Rahvaraamatukogud Eestis 2012 (haruraamatukogudega)

Harjumaa

Aegviidu Vallaraamatukogu
 Anija Valla Raamatukogu
 Alavere Raamatukogu
 Aruküla Raamatukogu
 Harju Maakonnaraamatukogu
 Harju-Risti Raamatukogu
 Harku Raamatukogu
 Jõelähtme Valla Raamatukogu
 Kaberneeme Raamatukogu
 Kostivere Raamatukogu
 Neeme Raamatukogu
 Jüri Raamatukogu
 Peetri harukogu
 Kajamaa Raamatukogu
 Kehra Linnaraamatukogu
 Kernu Vallaraamatukogu
 Kiili Raamatukogu
 Klooga Raamatukogu
 Kose Raamatukogu
 Kose-Uuemõisa Raamatukogu
 Ravila Raamatukogu
 Kurtna Raamatukogu
 Kuusalu Raamatukogu
 Hirvli Raamatukogu
 Joaveski Raamatukogu
 Kolga Raamatukogu
 Kõnnu Raamatukogu
 Vihasoo Raamatukogu
 Viinistu Raamatukogu
 Lagedi Raamatukogu
 Laitse Raamatukogu
 Laulasmaa Külaraamatukogu
 Lehetu Raamatukogu
 Lehola Raamatukogu
 Loksa Linnaraamatukogu
 Maardu Linnaraamatukogu
 Oru Raamatukogu
 Padise Raamatukogu
 Paldiski Linnaraamatukogu
 Pikavere Raamatukogu
 Raasiku Raamatukogu
 Peningi harukogu
 Kiviloo harukogu
 Riisipere Raamatukogu
 Ruila Raamatukogu
 Rummu Raamatukogu

Saku Vallaraamatukogu
 Kiisa harukogu
 Saue Linnaraamatukogu
 Saue Vallaraamatukogu
 Hüüru Raamatukogu
 Tabasalu Raamatukogu
 Turba Raamatukogu
 Vaida Raamatukogu
 Vasalemma Raamatukogu
 Viimsi Raamatukogu
 Prangli Raamatukogu
 Vääna Raamatukogu
 Ääsmäe Raamatukogu

sh Tallinn

Tallinna Keskraamatukogu
 haruraamatukogud
 Kadrioru raamatukogu
 Kalamaja raamatukogu
 Kännukuke raamatukogu
 Laagna raamatukogu
 Männi raamatukogu
 Männiku raamatukogu
 Nurmenuku raamatukogu
 Nõmme raamatukogu
 Paepealse raamatukogu
 Pelguranna raamatukogu
 Pirita raamatukogu
 Pääsküla raamatukogu
 Sõle raamatukogu
 Säase raamatukogu
 Tondi raamatukogu
 Torupilli raamatukogu
 Väike-Õismäe raamatukogu
 Raamatukogubuss Katariina Jee

Hiiumaa

Emmaste Raamatukogu
 Hellamaa Raamatukogu
 Käina Raamatukogu
 Kärkla Linnaraamatukogu
 Kõrgessaare Raamatukogu
 Palade Raamatukogu
 Suuremõisa Raamatukogu

Ida-Virumaa

Alajõe Raamatukogu
Aseri Vallaraamatukogu
Avinurme Raamatukogu
 Ulvi Raamatukogu
Iisaku Raamatukogu
Jõhvi Keskraamatukogu
 Jõhvi haruraamatukogu
 Tammiku Raamatukogu
Kiviõli Linnaraamatukogu
Kohtla-Järve Keskraamatukogu
 Ahtme haruraamatukogu
 Kukruse haruraamatukogu
 Oru haruraamatukogu
 Puru haruraamatukogu
 Sompa haruraamatukogu
Kohtla-Nõmme Vallaraamatukogu
Kuremäe Raamatukogu
Kurtna Raamatukogu
Lohusuu Raamatukogu
Lüganuse Raamatukogu
Maidla Raamatukogu
Mäetaguse Raamatukogu
 Kiikla Raamatukogu
 Pagari Raamatukogu
Narva Keskraamatukogu
 Energia haruraamatukogu
 Kreenholmi haruraamatukogu
Narva Kreenholmi Raamatukogu
Narva-Jõesuu Linnaraamatukogu
Olgina Raamatukogu
Piilsi Raamatukogu
Püssi Raamatukogu
Rannu Raamatukogu
Saka Raamatukogu
Sillamäe Linna Keskraamatukogu
 Sillamäe haruraamatukogu
Sinimäe Raamatukogu
Sonda Raamatukogu
 Erra Raamatukogu
Soonurme Raamatukogu
Toila Raamatukogu
Tudulinna Raamatukogu
 Oonurme Raamatukogu
Vaivara Raamatukogu
Varja Raamatukogu
Voka Raamatukogu

Jõgevamaa

Aidu Raamatukogu
Elistvere Raamatukogu
Jõgeva Linnaraamatukogu
Jõgeva Maakonna Keskraamatukogu
(Põltsamaal)
Kaarepere Raamatukogu
Kasepää Raamatukogu
Kuremaa Raamatukogu
Laiuse Raamatukogu
Lümati Raamatukogu
Maarja Raamatukogu
Mustvee Linnaraamatukogu
Pajusi Raamatukogu
Pala Raamatukogu
Palamuse Raamatukogu
Puurmani Raamatukogu
Põltsamaa vallaraamatukogu Adaveres
 Esku raamatukogu
 Lustivere raamatukogu
Raja Raamatukogu
Saare Raamatukogu
Sadala Raamatukogu
Saduküla Raamatukogu
Siimusti Raamatukogu
Tabivere Raamatukogu
Tapiku Raamatukogu
Torma Raamatukogu
Tõikvere Raamatukogu
Vaimastvere Raamatukogu
Voore Raamatukogu
Vägeva Raamatukogu

Järvamaa

Ahula Raamatukogu
Albu Raamatukogu
Ambla Raamatukogu
Anna Raamatukogu
Aravete Raamatukogu
Imavere Raamatukogu
Järva-Jaani Raamatukogu
Järvamaa Keskraamatukogu
Kareda Valla Raamatukogu
Karinu Raamatukogu
Koeru Raamatukogu
 Ervita Raamatukogu
 Vao Raamatukogu
Koigi Raamatukogu
Käravete Raamatukogu
Käsukonna Raamatukogu

Päinurme Raamatukogu
 Roosna-Alliku Vallaraamatukogu
 Sargvere Raamatukogu
 Tarbja Raamatukogu
 Türi Raamatukogu
 Kabala Raamatukogu
 Kolu Raamatukogu
 Laupa Raamatukogu
 Ollepa Raamatukogu
 Oisu Raamatukogu
 Taikse Raamatukogu
 Türi-Alliku Raamatukogu
 Änari Raamatukogu
 Viisu Raamatukogu
 Väätša Raamatukogu

Läänemaa

Asuküla Raamatukogu
 Kullamaa Raamatukogu
 Kõmsi Raamatukogu
 Lihula Valla Raamatukogu
 Kirbla Raamatukogu
 Metsküla Raamatukogu
 Tuudi Raamatukogu
 Liivi Raamatukogu
 Lääne Maakonna Keskraamatukogu
 Martna Raamatukogu
 Noarootsi Raamatukogu
 Nõva Raamatukogu
 Oru Raamatukogu
 Palivere Raamatukogu
 Ridala Raamatukogu
 Risti Raamatukogu
 Rõude Raamatukogu
 Sutlepa Raamatukogu
 Taebla Raamatukogu
 Uuemõisa Raamatukogu
 Vatla Raamatukogu
 Virtsu Raamatukogu
 Vormsi Raamatukogu

Lääne-Virumaa

Assamalla Raamatukogu
 Haljala Raamatukogu
 Aaspere Raamatukogu
 Varangu Raamatukogu
 Kadila Raamatukogu
 Kadrina Valla Raamatukogu
 Hulja Raamatukogu

Kihlevere Raamatukogu
 Viitna Raamatukogu
 Vohnja Raamatukogu
 Karepa Raamatukogu
 Kunda Linnaraamatukogu
 Laekvere Raamatukogu
 Lepna Raamatukogu
 Lääne-Virumaa Keskraamatukogu
 Muuga Raamatukogu
 Rakke Raamatukogu
 Piibe Raamatukogu
 Salla Raamatukogu
 Roela Raamatukogu
 Sõmeru Raamatukogu
 Tamsalu Raamatukogu
 Tapa Linnaraamatukogu
 Jäneda Raamatukogu
 Lehtse Raamatukogu
 Saksi Raamatukogu
 Tudu Raamatukogu
 Uhtna Raamatukogu
 Ulvi Raamatukogu
 Vajangu Raamatukogu
 Venevere Raamatukogu
 Vergi Raamatukogu
 Vihula Raamatukogu
 Vinni-Pajusti Raamatukogu
 Viru-Jaagupi Raamatukogu
 Viru-Kabala Raamatukogu
 Viru-Nigula Raamatukogu
 Võsu Raamatukogu
 Võsupere Raamatukogu
 Väike-Maarja Raamatukogu
 Kiltsi Raamatukogu
 Simuna Raamatukogu
 Triigi Raamatukogu

Põlvamaa

Ahja Raamatukogu
 Erastvere Raamatukogu
 Hanikase Raamatukogu
 Himmaste Raamatukogu
 Kanepi Raamatukogu
 Karilatsi Raamatukogu
 Kauksi Raamatukogu
 Kiidjärve Raamatukogu
 Kiuma Raamatukogu
 Krootuse Raamatukogu
 Lahe Raamatukogu
 Leevaku Raamatukogu
 Leevi Raamatukogu

Linte Raamatukogu
Maaritsa Raamatukogu
Mikitamäe Raamatukogu
Mooste Raamatukogu
Orava Raamatukogu
Peri Raamatukogu
Põlgaste Raamatukogu
Põlva Keskraamatukogu
Rasina Raamatukogu
Ruusa Raamatukogu
Räpina Linna Raamatukogu
Saatse Raamatukogu
Saverna Raamatukogu
Taevaskoja Raamatukogu
Tilsi Raamatukogu
Valgjärve Raamatukogu
Vana-Koiola Raamatukogu
Vanaküla Raamatukogu
Vastse-Kuuste Raamatukogu
Veriora Raamatukogu
Võõpsu Raamatukogu
Värska Raamatukogu

Pärnumaa

Allikukivi Raamatukogu
Are Raamatukogu
Aruvälja Raamatukogu
Audru Raamatukogu
Häädemeeste Raamatukogu
Jõesuu Raamatukogu
Jõõpre Raamatukogu
Kabli Raamatukogu
Kaisma Raamatukogu
Kihnu Raamatukogu
Kilingi-Nõmme Raamatukogu
Koonga Raamatukogu
Lavassaare Raamatukogu
Libatse Raamatukogu
Lindi Raamatukogu
Lõpe Raamatukogu
Massiaru Raamatukogu
Paikuse Raamatukogu
Pootsi Raamatukogu
Pärnjõe Raamatukogu
Pärnu Keskraamatukogu
 Ranna haruraamatukogu
 Rääma haruraamatukogu
 Ülejõe haruraamatukogu
Pärnu- Jaagupi Raamatukogu
Sauga Raamatukogu

Saulepi Raamatukogu
Sindi Linnaraamatukogu
Suigu Raamatukogu
Surju Raamatukogu
Suurejõe Raamatukogu
Tali Raamatukogu
Tootsi Raamatukogu
Tori Raamatukogu
Treimani Raamatukogu
Tõhela Raamatukogu
Tõstamaa Raamatukogu
Urge Raamatukogu
Uulu Raamatukogu
Vahenurme Raamatukogu
Varbla Raamatukogu
Vihtra Raamatukogu
Võidula Raamatukogu
Võiste Raamatukogu
Vändra Raamatukogu

Raplamaa

Alu Raamatukogu
Eidapere Raamatukogu
Hageri Raamatukogu
Hagudi Raamatukogu
Ingliste Külaraamatukogu
Juuru Külaraamatukogu
Järlepa Külaraamatukogu
Järvakandi Aleviraamatukogu
Kabala Raamatukogu
Kaisma Raamatukogu
Kaiu Külaraamatukogu
Keava Külaraamatukogu
Kehtna Külaraamatukogu
Kivi-Vigala Külaraamatukogu
Kodila Külaraamatukogu
Kohila Raamatukogu
Kuimetsa Külaraamatukogu
Kuusiku Külaraamatukogu
Käru Raamatukogu
Lelle Külaraamatukogu
Märjamaa Raamatukogu
 Haimre Raamatukogu
 Laukna Raamatukogu
 Sipa Raamatukogu
 Teenuse Raamatukogu
 Valgu Raamatukogu
 Varbola Raamatukogu
Purku Raamatukogu
Raikküla Raamatukogu
Rapla Keskraamatukogu

Suurejõe Raamatukogu
Vahastu Raamatukogu
Valtu Raamatukogu
Vana-Vigala Raamatukogu

Saaremaa

Abruka Raamatukogu
Aste Raamatukogu
Eikla Raamatukogu
Hellamaa Raamatukogu
Kaali Raamatukogu
Kaarma Raamatukogu
Kihelkonna Raamatukogu
Kärla Raamatukogu
Kõrkvere Raamatukogu
Laimjala Raamatukogu
Leisi Raamatukogu
Liiva Raamatukogu
Lümända Raamatukogu
Metsküla Raamatukogu
Mustjala Raamatukogu
Orissaare Raamatukogu
Pihla Raamatukogu
Pärsama Raamatukogu
Randvere Raamatukogu
Ruhnu Raamatukogu
Saare Maakonna Keskraamatukogu
Sakla Raamatukogu
Salme Raamatukogu
Sandla Raamatukogu
Tagavere Raamatukogu
Taritu Raamatukogu
Torgu Raamatukogu
Tornimäe Raamatukogu
Valjala Raamatukogu
Võhma Raamatukogu

Tartumaa

Alatskivi Raamatukogu
Elva Linnaraamatukogu
Ilmatsalu Raamatukogu
Järvselja Raamatukogu-Rahvamaja
Kallaste Raamatukogu
Kambja Raamatukogu
Kokora Raamatukogu
Kolkja Raamatukogu
Konguta Raamatukogu
Koosa Raamatukogu
Koruste Raamatukogu
Kuuste Raamatukogu

Kõrveküla Raamatukogu
Härma Raamatukogu
Külitse Raamatukogu
Laeva Raamatukogu
Luke Raamatukogu
Luunja Valla Raamatukogu
Kavastu Raamatukogu
Lähte Raamatukogu
Lääniste Raamatukogu
Meeksi Raamatukogu
Meerapalu Raamatukogu
Melliste Raamatukogu
Nina Raamatukogu
Nõgiaru Raamatukogu
Nõo Raamatukogu
Piiressaare Raamatukogu
Puhja Raamatukogu
Rannu Raamatukogu
Kureküla harukogu
Sangla harukogu
Roiu Raamatukogu
Rõngu Raamatukogu
Tammistu Raamatukogu
Tartu O. Lutsu nim. Linnaraamatukogu
Annelinna harukogu
Karlova-Ropka harukogu
Tammelinna harukogu
Lubja laenutuspunkt
Raekoja platsi lugemistuba
Teedla Raamatukogu
Tõrvandi Raamatukogu
Ulila Raamatukogu
Uula Raamatukogu
Valguta Raamatukogu
Vara Raamatukogu
Varnja Raamatukogu
Vedu Raamatukogu
Välgi Raamatukogu
Võnnu Raamatukogu
Võõpste Raamatukogu
Äksi Raamatukogu
Ülenurme Raamatukogu

Valgamaa

Aakre Raamatukogu
Hargla Raamatukogu
Hellenurme Raamatukogu
Helme Raamatukogu
Hummuli Raamatukogu

Kaagjärve Raamatukogu
Keeni Raamatukogu
Koikküla Raamatukogu
Kuigatsi Raamatukogu
Laatre Raamatukogu
Lüllemäe Raamatukogu
Nõuni Raamatukogu
Otepää Linnaraamatukogu
Puka Raamatukogu
Pühajärve Raamatukogu
Riidaja Raamatukogu
Sangaste Raamatukogu
Sooru Raamatukogu
Taagepera Raamatukogu
Tagula Raamatukogu
Tsirguliina Raamatukogu
Tõrva Lasteraamatukogu
Tõrva Linnaraamatukogu
Valga Keskraamatukogu
Õru Rahvaraamatukogu

Viljandimaa

Abja Raamatukogu
Halliste Raamatukogu
Heimtali Raamatukogu
Holstre Raamatukogu
Kamara Raamatukogu
Karksi Raamatukogu
Karksi-Nuia Raamatukogu
Karula Raamatukogu
Kolga-Jaani Raamatukogu
Kõo Raamatukogu
Kõpu Raamatukogu
Leie Raamatukogu
Lilli Raamatukogu
Meleski Raamatukogu
Mõisaküla Raamatukogu
Oiu Raamatukogu
Paistu Raamatukogu
Pilistvere Raamatukogu
Puiatu Raamatukogu
Päri Raamatukogu
Pärsti Raamatukogu
Ramsi Raamatukogu
Rimmu Raamatukogu
Saarepeedi Raamatukogu
Suure-Jaani Linnaraamatukogu
Olustvere Raamatukogu
Paala harukogu
Sürgavere Raamatukogu
Tääksi Raamatukogu

Vastemõisa Raamatukogu
Tarvastu Raamatukogu
Kärstna Raamatukogu
Suislepa Raamatukogu
Väluste Raamatukogu
Tuhalaane Raamatukogu
Tänassilma Raamatukogu
Uue-Kariste Raamatukogu
Uusna Raamatukogu
Vana-Võidu Raamatukogu
Viiratsi Raamatukogu
Viljandi Linnaraamatukogu
Männimäe harukogu
Võhma Linnaraamatukogu
Õisu Raamatukogu

Võrumaa

Antsla Linnaraamatukogu
Haanja Raamatukogu
Kirepi Raamatukogu
Krabi Raamatukogu
Kuldre Raamatukogu
Kuutsi Raamatukogu
Kääpa Raamatukogu
Lasva Raamatukogu
Linda Raamatukogu
Loosi Raamatukogu
Luhamaa Raamatukogu
Luutsniku Raamatukogu
Meremäe Raamatukogu
Misso Raamatukogu
Mõniste Raamatukogu
Nursi Raamatukogu
Obinitsa Raamatukogu
Osula Raamatukogu
Parksepa Raamatukogu
Puiga Raamatukogu
Ruusmäe Raamatukogu
Rõuge Raamatukogu
Sõmerpalu Raamatukogu
Sänna Raamatukogu
Tsolgo Raamatukogu
Tsooru Raamatukogu
Urvaste Raamatukogu
Vaabina Raamatukogu
Vana-Vastseliina Raamatukogu
Varstu Raamatukogu
Vastseliina Raamatukogu
Viitina Raamatukogu
Võrumaa Keskraamatukogu

Teadus- ja erialaraamatukogud 2011

Eesti Rahvusraamatukogu	Tallinn
Ülikoolide raamatukogud	
Eesti Kunstiakadeemia Raamatukogu	Tallinn
Eesti Maaülikooli Raamatukogu	Tartu
Veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse Instituudi Raamatukogu	Tartu
Polli Aianduse Instituudi Raamatukogu	Viljandimaa
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia Raamatukogu	Tallinn
Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu	Tallinn
Kuressaare Kolledži raamatukogu	Kuressaare
Küberneetika Instituudi raamatukogu	Tallinn
Majandusteaduskonna raamatukogu	Tallinn
Tallinna Kolledži raamatukogu	Tallinn
Virumaa Kolledži raamatukogu	Kohtla-Järve
Tallinna Ülikooli Raamatukogu	Tallinn
Ajaloo Instituudi raamatukogu	Tallinn
Balti Filmi- ja Meediakooli raamatukogu	Tallinn
Eesti Humanitaarinstituudi raamatukogu	Tallinn
Haapsalu Kolledži raamatukogu	Haapsalu
Meditsiiniinfokeskus	Tallinn
Rahvusvaheliste ja Sotsiaaluuringute Instituudi raamatukogu	Tallinn
Rakvere Kolledži raamatukogu	Rakvere
Sotsiaaltöö Instituudi raamatukogu	Tallinn
Spordiraamatukogu (Terviseteaduste ja Spordi Instituudi raamatukogu)	Tallinn
Ökoloogiainstituudi raamatukogu	Tallinn
Tartu Ülikooli Raamatukogu	Tartu
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudi raamatukogu	Tartu
Ajaloo Muuseumi arhiivraamatukogu	Tartu
Arheoloogia õppetooli raamatukogu	Tartu
Biomeedikumi raamatukogu	Tartu
Eesti Biokeskuse raamatukogu	Tartu
Eesti keele osakonna raamatukogu	Tartu
Eesti Mereinstituudi raamatukogu	Tallinn
Euroopa Kolledži raamatukogu	Tartu
Farmaatsia Instituudi raamatukogu	Tartu
Filosoofia osakonna / eetikakeskuse raamatukogu	Tartu
Füüsika Instituudi raamatukogu	Tartu
Füüsikaraamatukogu	Tartu
Geoloogia Instituudi raamatukogu	Tartu
Hispaania filoloogia raamatukogu	Tartu
Iuridicumi teabekeskus	Tartu
Keelekeskuse raamatukogu	Tartu

Keemiaraamatukogu	Tartu
Kehakultuuriteaduskonna raamatukogu	Tartu
Klassikalise filoloogia osakonna raamatukogu	Tartu
Loodusgeograafia õppetooli raamatukogu	Tartu
Majandusraamatukogu	Tartu
Matemaatika-informaatikateaduskonna raamatukogu	Tartu
Narva Kolledži raamatukogu	Narva
Prantsuse uuringute keskuse raamatukogu	Tartu
Pärnu Kolledži raamatukogu	Pärnu
SA Tartu Ülikooli Kliinikumi Meditsiiniinfo Keskus	Tartu
Saksa filoloogia osakonna raamatukogu	Tartu
Semiootika osakonna raamatukogu	Tartu
Skandinavistika õppetooli raamatukogu	Tartu
Soome-Ugri osakonna raamatukogu	Tartu
Sotsiaalteaduste raamatukogu	Tartu
Teatriteaduse ja kirjanduse osakonna raamatukogu	Tartu
Viljandi Kultuuriakadeemia raamatukogu	Viljandi
Õigusinstituudi teabekeskus	Tallinn
Õpetajate Seminari raamatukogu	Tartu
Üldkeeleteaduse osakonna raamatukogu	Tartu

Teiste kõrgkoolide raamatukogud

Balti Kaitsekolledži raamatukogu	Tallinn
EEKBKL Kõrgema Usuteadusliku Seminari raamatukogu	Tartu
EELK Usuteaduse Instituudi raamatukogu	Tallinn
Eesti Lennuakadeemia Raamatukogu	Tartu
Eesti Mereakadeemia raamatukogu	Tallinn
Estonian Business School'i raamatukogu	Tallinn
Euroakadeemia raamatukogu	Tallinn
Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste raamatukogu	Tartu
Sisekaitseakadeemia raamatukogu	Tallinn
Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli raamatukogu	Tallinn
Tartu Kõrgema Kunstikooli raamatukogu	Tartu
Tallinna Majanduskooli Raamatukogu	Tallinn
Tallinna Tehnikakõrgkooli raamatukogu	Tallinn
Tartu Tervishoiu Kõrgkooli raamatukogu	Tartu

Erialaraamatukogud, sh

riigiasutuste, ametiasutuste raamatukogud

Eesti Ajalooarhiivi raamatukogu	Tartu
Eesti Panga raamatukogu	Tallinn
Eesti Kaitseväe Peastaabi raamatukogu (sh 6 allüksuste raamatukogu)	Tallinn
Eesti Rahvusringhäälingu raamatukogu	Tallinn
Keskonnateabe Keskuse Raamatukogu	Tallinn
Muinsuskaitseameti raamatukogu	Tallinn

Riigiarhiivi raamatukogu	Tallinn
Riigikontrolli infokeskus	Tallinn
Statistikaameti teabekeskus	Tallinn
Tallinna Linnaarhiivi raamatukogu	Tallinn
teadusasutuste, kutse- ja teadusühingute raamatukogud	
Eesti Looduseuurijate Seltsi raamatukogu	Tartu
Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi (EMHI) raamatukogu	Tallinn
Eesti Maaviljeluse Instituudi raamatukogu	Tallinn
Emakeele Seltsi raamatukogu	Tallinn
Tartu Observatooriumi raamatukogu	Tartu
muuseumide raamatukogud	
Eesti Arhitektuurimuuseumi raamatukogu	Tallinn
Eesti Kirjandusmuuseumi Arhiivraamatukogu	Tartu
Eesti Kunstimuuseumi raamatukogu	Tallinn
Eesti Loodusmuuseumi raamatukogu	Tallinn
Eesti Rahva Muuseumi raamatukogu	Tartu
Eesti Spordimuuseumi raamatukogu	Tartu
Saare Arhiivraamatukogu	Kuressaare
SA Narva Muuseumi raamatukogu	Narva
Tartu Kunstimuuseumi raamatukogu	Tartu
Viljandi Muuseumi raamatukogu	Viljandi
muud raamatukogud	
Eesti Hoiuraamatukogu	Tallinn
sh Eesti Pimedate Raamatukogu	
Eesti Lastekirjanduse Keskuse raamatukogu	Tallinn
Narva Haigla Raamatukogu	Narva
Eesti Pärimusmuusika teabekogu	Viljandi

Koolid, kus on olemas kooliraamatukogud

Harjumaa

Algkoolid

Erakool Läte

Põhikoolid

Aegviidu Kool
Alavere Põhikool
Ardu Kool
Aruküla Põhikool
Harku-Järve Põhikool
Harmi Põhikool
Kajamaa Kool
Keila Kool
Kernu Põhikool
Kosejõe Kool
Kostivere Põhikool
Kurtna Kool
Laagri Kool
Lagedi Põhikool
Laulasmaa Kool
Maardu Põhikool
Neeme Kool
Nissi Põhikool
Oru Põhikool
Padise Põhikool
Peetri Põhikool
Pikavere Kool
Püüsi Kool
Raasiku Põhikool
Ruila Põhikool
Vaida Põhikool
Vasalemma Põhikool
Vääna Mõisakool
Ämari Põhikool
Ääsmäe Põhikool

Gümnaasiumid

Jüri Gümnaasium
Kallavere Keskkool
Kehra Gümnaasium
Keila Joa Sanatoorne Internaatkool
Keila Ühisgümnaasium
Kiili Gümnaasium
Kolga Keskkool
Kose Gümnaasium
Kuusalu Keskkool
Loksa Gümnaasium
Loo Keskkool
Maardu Gümnaasium
Paldiski Gümnaasium
Paldiski Vene Gümnaasium
Saku Gümnaasium
Sae Gümnaasium
Tabasalu Ühisgümnaasium
Turba Gümnaasium
Viimsi Keskkool

Tallinn

Algkoolid

Tallinna Mustamäe I Lasteaed-Algkool

Põhikoolid

Kalamaja Põhikool
Lasnamäe Põhikool
Ristiku Põhikool
Tallinna Balletikooli üldharidusklassid
Tallinna Kivimäe Põhikool
Tallinna Konstantin Pätsi Vabaõhukool

Tallinna Laagna Lasteaed-Põhikool
Tallinna Nõmme Põhikool
Tallinna Rahumäe Põhikool
Tallinna Tondi Põhikool
Tallinna Vaba Waldorfkool
Õismäe Kool

Gümnaasiumid

Audentese Erakool
 Audentese Spordigümnaasium
 EBS Gümnaasium
 Eesti Rahvusvaheline Kool
 Ehte Humanitaargümnaasium
 Gustav Adolfi Gümnaasium
 Haabersti Vene Gümnaasium
 Haabersti Vene Eragümnaasium
 Jakob Westholmi Gümnaasium
 Kadrioru Saksa Gümnaasium
 Karjamaa Gümnaasium
 Lasnamäe Gümnaasium
 Lasnamäe Vene Gümnaasium
 Lasnamäe Üldgümnaasium
 Liivalaia Gümnaasium
 Pelgulinna Gümnaasium
 Pirita Majandusgümnaasium
 Rocca al Mare Kool
 Sakala Eragümnaasium
 Tallinna 21. Kool
 Tallinna 32. Keskkool
 Tallinna 37. Keskkool
 Tallinna 53. Keskkool
 Tallinna Arte Gümnaasium
 Tallinna Heleni Kool
 Tallinna Humanitaargümnaasium
 Tallinna Inglise Kolledž
 Tallinna Juhkentali Gümnaasium
 Tallinna Juudi Kool
 Tallinna Järveotsa Gümnaasium
 Tallinna Kesklinna Vene Gümnaasium

Tallinna Kristiine Gümnaasium
 Tallinna Kunstigümnaasium
 Tallinna Kuristiku Gümnaasium
 Tallinna Laagna Gümnaasium
 Tallinna Lilleküla Gümnaasium
 Tallinna Linnamäe Vene Lütseum
 Tallinna Läänemere Gümnaasium
 Tallinna Mahtra Gümnaasium
 Tallinna Mustamäe Gümnaasium
 Tallinna Mustamäe Humanitaargümnaasium
 Tallinna Mustamäe Realgümnaasium
 Tallinna Mustjõe Gümnaasium
 Tallinna Muusikakeskkool
 Tallinna Nõmme Gümnaasium
 Tallinna Pae Gümnaasium
 Tallinna Paekaare Gümnaasium
 Tallinna Prantsuse Lütseum
 Tallinna Pääsküla Gümnaasium
 Tallinna Ranniku Gümnaasium
 Tallinna Reaalkool
 Tallinna Saksa Gümnaasium
 Tallinna Sikupilli Keskkool
 Tallinna Tehnikagümnaasium
 Tallinna Tõnismäe Reaalkool
 Tallinna Täiskasvanute Gümnaasium
 Tallinna Vanalinna Täiskasvanute Gümnaasium
 Tallinna Õismäe Gümnaasium
 Tallinna Õismäe Vene Lütseum
 Tallinna Ühisgümnaasium
 Vana-Kalamaja Täiskasvanute Gümnaasium
 Vanalinna Hariduskolleeium

Hiiumaa*Põhikoolid*

Emmaste Põhikool
 Kõpu Internaatkool
 Lauka Põhikool
 Palade Põhikool

Gümnaasiumid

Käina Gümnaasium
 Kärdla Ühisgümnaasium

Ida-Virumaa*Põhikoolid*

Ahtme Kool
 Kohtla Põhikool
 Kohtla-Järve Slaavi Põhikool
 Maidla Kool
 Narva 6. Kool

Narva Paju Kool
 Narva Peetri Kool
 Narva Vanalinna Riigikool
 Sillamäe Eesti Põhikool
 Sillamäe Kannuka kool
 Sinimäe Põhikool
 Sonda Kool

Gümnaasiumid

Aseri Keskkool	Narva Eesti Gümnaasium
Avinurme Gümnaasium	Narva Humanitaargümnaasium
Iisaku Gümnaasium	Narva Kesklinna Gümnaasium
Jõhvi Gümnaasium	Narva Kreenholmi Gümnaasium
Jõhvi Vene Gümnaasium	Narva Paju Kool
Kiviõli 1. Keskkool	Narva Soldino Gümnaasium
Kiviõli Vene Gümnaasium	Narva Täiskasvanute Kool
Kohtla-Järve Ahtme Gümnaasium	Narva Õigeusu Humanitaarkool
Kohtla-Järve Järve Gümnaasium	Narva-Jõesuu Keskkool
Kohtla-Järve Järve Vene Gümnaasium	Narva Pähklime Gümnaasium
Kohtla-Järve Kesklinna Gümnaasium	Sillamäe Gümnaasium
Kohtla-Järve Tammiku Gümnaasium	Sillamäe Vanalinna Kool
Kohtla-Järve Täiskasvanute Gümnaasium	Toila Gümnaasium
Kohtla-Järve Ühisgümnaasium	
Lüganuse Keskkool	

Jõgevamaa

Põhikoolid

Anna Haava nim Pala Kool
C.R.Jakobsoni nim.Torma Põhikool
J.V.Veski nim. Maarja Põhikool
Kiigemetsa Kool
Laiuse Põhikool
Sadala Põhikool

Gümnaasiumid

Jõgeva Gümnaasium
Jõgeva Täiskasvanute Keskkool
Jõgeva Ühisgümnaasium
Mustvee Gümnaasium
Mustvee Vene Gümnaasium
Oskar Lutsu Palamuse Gümnaasium
Puurmani Gümnaasium
Põltsamaa Ühisgümnaasium
Tabivere Gümnaasium

Järvamaa

Põhikoolid

Kabala Kool-lasteaed
Koigi Põhikool
Laupa Kool
Peetri Põhikool
Päinurme Internaatkool
Roosna-Alliku õhikool
Türi Toimetulekukool
Väätsa Põhikool

Gümnaasiumid

Aravete Keskkool
Järva-Jaani Gümnaasium
Koeru Keskkool
Paide Gümnaasium
Paide Täiskasvanute Keskkool
Paide Ühisgümnaasium
Türi Ühisgümnaasium

Läänemaa

Algkoolid

Haapsalu Linna Algkool
Uuemõisa Algkool

Põhikoolid

Haapsalu Nikolai Kool
 Haapsalu Sanatoorne Internaatkool
 Kasari Kool
 Noarootsi Kool
 Nõva Kool
 Oru Kool
 Palivere Põhikool
 Ridala Põhikool
 Risti Põhikool
 Vatla Põhikool
 Vidruka Kool
 Virtsu Kool
 Vormsi Lasteaed-Põhikool

Gümnaasiumid

Haapsalu Gümnaasium
 Haapsalu Täiskasvanute Gümnaasium
 Haapsalu Wiedemanni Gümnaasium
 Kullamaa Keskkool
 Lihula Gümnaasium
 Noarootsi Gümnaasium
 Taebla Gümnaasium

Lääne-Virumaa

Algkoolid

Rakvere Linna Algkool

Põhikoolid

Kiltsi Põhikool
 Laekvere Põhikool
 Lasila Põhikool
 Lehtse Kool
 Muuga Põhikool
 Põlula Kool
 Sõmeru Põhikool
 Tapa Erikool
 Vaeküla kool
 Vajangu Põhikool

Gümnaasiumid

Haljala Gümnaasium
 Kadrina Keskkool
 Kunda Ühisgümnaasium
 Rakke Gümnaasium
 Rakvere Eragümnaasium
 Rakvere Gümnaasium
 Rakvere Realgümnaasium
 Rakvere Õhtukeskkool
 Tamsalu Gümnaasium
 Tapa Gümnaasium
 Tapa Vene Gümnaasium
 Vinni-Pajusti Gümnaasium
 Väike-Maarja Gümnaasium

Põlvamaa

Põhikoolid

Kauksi Põhikool
 Krootuse Põhikool
 Mikitamäe Kool
 Orava Põhikool
 Saverna Põhikool
 Tilsa Põhikool
 Viluste Põhikool

Gümnaasiumid

Friedebert Tuglase nim. Ahja Keskkool
 Kanepi Gümnaasium
 Põlva Keskkool
 Põlva Ühisgümnaasium
 Värska Gümnaasium

Pärnumaa

Algkoolid

Lindi Lasteaed-alkkool

Põhikoolid

Are Põhikool
Juurikaru Põhikool
Jõõpre Kool
Kaelase Kool
Paikuse Põhikool
Pärnu Kuninga Tänavaga Põhikool
Pärnu Rääma Põhikool
Pärnu Vanalinna Põhikool
Sauga Põhikool
Tali Põhikool
Tori Põhikool
Uulu Põhikool
Varbla Põhikool
Tootsi Lasteaed-põhikool

Gümnaasiumid

Audru Keskkool
Häädemeeste Keskkool
Kilingi-Nõmme Gümnaasium
Pärnu Hansagümnaasium
Pärnu Koidula Gümnaasium
Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasium
Pärnu Täiskasvanute Gümnaasium
Pärnu Vene Gümnaasium
Pärnu Ühisgümnaasium
Pärnu Ülejõe Gümnaasium
Pärnu-Jaagupi Gümnaasium
Sindi Gümnaasium
Tõstamaa Keskkool
Vändra Gümnaasium

Raplamaa

Algkoolid

Varbola Lasteaed-alkkool

Põhikoolid

Eidapere Kool
Hagudi Põhikool
Kabala Lasteaed-Põhikool
Kehtna Põhikool
Käru Põhikool
Raikküla Kool
Valgu Põhikool
Valtu Põhikool
Vana-Vigala Põhikool

Gümnaasiumid

Juuru Gümnaasium
Järvakandi Gümnaasium
Kohila Gümnaasium
Rapla Vesiroosi Gümnaasium
Rapla Ühisgümnaasium
Märjamaa Gümnaasium

Saaremaa

Põhikoolid

Aste Põhikool
Kaali Kool
Kallemäe Kool
Kihelkonna Kool
Kuressaare Vanalinna Kool
Kärla Põhikool
Lümanda Põhikool
Muhu Põhikool
Mustjala Lasteaed-Põhikool
Salme Põhikool
Tornimäe Põhikool
Valjala Põhikool

Gümnaasiumid

Kuressaare Gümnaasium
Kuressaare Täiskasvanute Gümnaasium
Orissaare Gümnaasium
Saaremaa Ühisgümnaasium
Leisi Keskkool

Tartumaa

Algkoolid

Konguta Kool
Unipiha Algkool
Valguta Algkool-Lasteaed

Põhikoolid

Kaagvere Erikool
Kambja Põhikool
Kammeri Kool
Kolkja Põhikool
Kuuste Kool
Laeva Põhikool
Kõrveküla Põhikool
Mehikoorma Põhikool
Nõo Põhikool
Sillaotsa Kool
Tartu Erakool
Tartu Hiie Kool
Tartu Kesklinna Kool
Tartu Kroonuaia Kool
Tartu Mart Reiniku Kool
Tartu Rahvusvaheline Kool
Tartu Veeriku Kool
Vara Põhikool

Gümnaasiumid

Juhan Liivi nim. Alatskivi Keskkool
Hugo Treffneri Gümnaasium
Elva Gümnaasium
Kallaste Keskkool
Luunja Keskkool
Lähte Ühisgümnaasium
Miina Härma Gümnaasium
Nõo Realgümnaasium
Puhja Gümnaasium
Rannu Keskkool
Rõngu Keskkool
Tartu Annelinna Gümnaasium
Tartu Descartes'i Lütseum
Tartu Emajõe Kool
Tartu Forseliuse Gümnaasium
Tartu Herbert Masingu Kool
Tartu J. Poska Gümnaasium
Tartu Karlova Gümnaasium
Tartu Kivilinna Gümnaasium
Tartu Kommertsgümnaasium
Tartu Kunstigümnaasium
Tartu Raatuse Gümnaasium
Tartu Tamme Gümnaasium
Tartu Täiskasvanute Gümnaasium
Tartu Waldorfgümnaasium
Tartu Vene Lütseum
Võnnu Keskkool

Valgamaa

Algkoolid

Aakre Lasteaed-Algkool
Pikasilla Algkool

Põhikoolid

Ala Põhikool
Hargla Kool
Hummuli Põhikool
Keeni Põhikool
Lüllemäe Põhikool
Palupera Põhikool
Pühajärve Põhikool
Riidaja Põhikool
Valga Jaanikese Kool
Valga Põhikool

Gümnaasiumid

Otepää Gümnaasium
Audentese Spordigümnaasiumi Otepää filiaal
Puka Keskkool
Tsirguliina Keskkool
Tõrva Gümnaasium
Valga Gümnaasium
Valga Kaugõppegümnaasium
Valga Vene Gümnaasium

Viljandimaa

Algkoolid

Kärstna lasteaed-alkool
Suislepa lasteaed-alkool
Viiratsi Kool

Põhikoolid

Halliste Põhikool
Holstre Kool
Jaagu Lasteaed-põhikool
Kalmetu Põhikool
Kildu Põhikool
Kolga-Jaani Põhikool
Lahmuse Kool
Leie Põhikool Mõisaküla Kool
Olustvere Põhikool
Paistu Põhikool
Puiatu Erikool
Saarepeedi Kool
Sürgavere Põhikool
Täaksi Põhikool
Viljandi Kaare Kool
Viljandi Paalalinna Kool
Viljandi Vaba Waldorfkool
Ämmuste Kool

Gümnaasiumid

Abja Gümnaasium
August Kitzbergi nim Gümnaasium (Viljandi)
C. R. Jakobsoni nim Gümnaasium (Karksi-
Nuia)
Suure-Jaani Gümnaasium
Tarvastu Gümnaasium
Võhma Gümnaasium

Võrumaa

Põhikoolid

Kuldre Kool
Kääpa Põhikool
Meremäe Kool
Rõuge Põhikool
Sõmerpalu Põhikool
Vastseliina Internaatkool
Võru I Põhikool
Võru Järve Kool
Osula Põhikool
Urvaste Kool

Gümnaasiumid

Antsla Gümnaasium
Parksepa Keskkool
Varstu Keskkool
Vastseliina Gümnaasium
Võru Kesklinna Gümnaasium
Võru Kreutzwaldi Gümnaasium
Võru Täiskasvanute Gümnaasium